

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—VOL. 714.

CHICAGO, ILL., 19. maja (May 19th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

REAKCIJA V ITALIJI.

V Italiji je bilo do nedavnega časa "vse zrelo za revolucijo". Treba je bilo le energične akcije, pa bi padla italijanska buržvazija s sedla. Ekstremisti, ki so mislili, da bodo prišli na površje s silo, so izvali silo proti sebi. Ne samo proti sebi, ampak proti vsem delavskim organizacijam. Divjanje "fascistov" je prizadejalo delavskemu gibanju v Italiji ogromno škodo. Mnogi delavski domovi so uničeni, komunistično časopisje zatrto, in sicer z istim sredstvom, kakor ga propagirajo komunisti, z akcijo mase. Delo večih let je uničeno, kakor vselej, kadar igrajo faktorji razdejanja glavno vlogo. Nasilja uničujejo vselej protinasilja, zmaga pa tisti, ki je močnejši. In danes je italijanska reakcija močnejša, kakor pa delavstvo, kljub temu, da je bila še pred nekaj meseci brez moči. Proti ekstremistom med delavstvom se je porodil odpor buržvazije, ki je organizirala po Italiji strahovlado s pomočjo fascistov, ki so "stoprocentni" Italijani in nastopajo stoprocentno za buržvazno, kapitalistično Italijo.

Komunisti in socialisti niso varni življenja na tleh italijanskih mest, dasiravno so bili še pred nekaj meseci oni gospodarji ulic. V Florenci so radi delavskih unij zaprti, ker se uradniki ne upajo izvrševati svoje službe v uradih, ki so vsako uro izpostavljeni napadom fascistov. In vlada? Ta je sedaj na strani fascističnega terorja. Diktatura se lahko izvaja od dveh strani in v Italiji jo izvajajo fascisti v nepisanem sporazumu z vlado. Fascisti so oboroženi kakor navadne armade. Imajo tudi strojne puške, ki so najboljše orožje v pouličnih bojih. Pred tremi meseci so bili še majhna organizacija v Romagni in Tuscaniji, toda danes imajo svoje postojanke po vseh italijanskih mestih in vaseh in štejejo do dva milijona članov, izmed katerih je okoli sto tisoč organiziranih za izvajanje terorja nad delavstvom. Glavni elementi fascistov sestojijo iz dijalkta, bivših vojakov, trgovcev in malih obrtnikov. Vodijo jih "intelektualci" in "idealisti", ob enem pa so med njimi aktivni tudi razni notorični kriminalci in razgrajači najnižjega kalibra. Taki ljudje se prislanjajo povsod, kjer so prilike za prokacije.

Posamezni oddelki fascistov, ki se imenujejo "akcijska krđela", napadajo delavske domove in jih zažigajo, uradnike unij pa pretepo ali pa postrele. Iz delavskih kooperativ plenijo blago in ga razhajajo svojim pristašem. Zelo veliko vlogo igra-

jo pri njihovem početju tudi bombe, to tako priljubljeno bojno sredstvo Italijanov.

Hiram K. Moderwell poroča iz Florence, da je sedaj v Italiji zelo težavno obdržavati javne shode socialistom, komunistom ali članstvu strokovnih unij. Kako se preprečujejo taki shodi, vedo tudi ameriški socialisti, kajti za razbijanje njihovih shodov je zadostovalo nekaj članov ameriške legije, ker so bile na njihovi strani tudi lokalne oblasti in vlada. Enako se godi v Italiji, le, da je igra terorja mnogo hujša in obsežnejša.

Ko je bilo revolucionarno razpoloženje italijanskega delavstva na vrhuncu, je bila vlada brez moči in tudi na vojaštvo se ni mogla zanesti. In danes je to vojaštvo na strani fascistov in mirno gleda, ko napadajo fascisti delavce, bodisi posameznike ali skupine, po ulicah. Edino v Rimu je vlada nastopila proti fascistom. Ko so enkrat hoteli navaliti na urad ruske sovjetske trgovske komisije, je nekaj desetih policistov napravilo red. Ko so fascisti spoznali, da misli policija resno in da bo streljala, so se razpršili. To dokazuje, da je vlada v stanu protektirati delavstvo, ako bi hotela. Sicer poročajo, da je Giolitti od početka molče odobral početje fascistov in ga podpiral, toda sedaj bi že rad nastopil proti njim, toda so medtem zrasli preko njegove glave in so postali že celo sedanji vladi nevarni. Med njimi je baje mnogo republikancev s "socialističnimi" idejami, toda vsi so šovinisti in ta šovinizem jih goni v boj proti delavstvu, "ki izdaja mater Italijo". Vlada jim je dala dovoljenje nositi orožje in pravico izvrševati aretacije nad "ne-lojalnimi elementi". Mnogi kmetje, ki so bili preje za revolucijo, so postali fascisti, posebno oni v Romagni in Tuscaniji. Ker jim niso komunisti prinesli rešitve, jo pričakujejo od fascistov . . . Dolga je še pot, predno bo masa znala MISLITI zase. Danes še pričakuje rešitve od neke tretje sile, pa naj bo ta sila že karkoli in kjerkoli.

Pred nekaj tedni so bile na Reki volitve, ki niso izpadle po volji fascistov, kajti zmagali so avtonomisti proti nacionaleem. Fascisti so vsled tega navalili na volišča, zaplenili in zažgali glasovnice, proglasili volitve za neveljavne in proglasili vojaško diktaturo. Taki dogodki se lahko ponove po vsi Italiji. Diktatorji pa v tem slučaju ne bodo komunisti ampak fascisti, orodje buržvazije.

Polagoma so se pričeli oglašati italijanski buržvazni politiki in visoki uradniki, ki so pričeli svariti pred divjanjem fascistov, češ, da škodujejo ugledu Italije. Tudi v Ameriki smo čuli taka svara, potem, ko je postalo divjanje "stoprocentnih" organizacij že neznosno. Ampak namen, četudi le začasno, je bil takrat že dosežen, in je dosežen, seveda začasno, tudi v Italiji. Delavske vrste so razrahljane, izgledi za proletarsko revolucijo razblinjeni.

Kako je nastala ta reakcija v Italiji? Ekstremni radikali (anarhisti, sindikalisti in komunisti) dolže socialistično stranko in njene voditelje, ker ni ob pravem času podvzela akcije za strmoglavljenje sedanjega režima in uvedla sovjetsko diktaturo, med tem pa se je učvrstila reakcija.

Socialisti pa zavračajo krivdo na ekstremne radikale (anarhiste, komuniste itd.), katerim očitajo odgovornost za sedanji položaj. Girolamo Valenti, tajnik italijanske socialistične federacije v Ameriki, izvaja ta očitanja sledeče: "Če bi vi (ekstremni radikali) ne razdirali naših vrst in ne povzročili medsebojnih bojov v času, ko je Delavska konfederacija končala svoj boj v kovinski industriji proti konkordatu kapitalistov in vladi ter priborila regulacijo plač in pridobila kontrolo nad industrijo; če bi bili vi zadovoljni s to veliko zmago in se ne bi zatekli k blatenju in smešenju delavske kontrole in jo imenovali za izdajstvo delavskih interesov; če ne bi nazivali voditeljev Delavske konfederacije z izdajalci delavskega razreda in stem uničili moralo italijanskega delavstva; in če bi moskovski sodrug ne insistirali na razdvoj stranke, ne bi sedaj imeli te divjajoče reakcije napram nam vsem". Girolamo Valenti sklepa svoj članek, da bo pokazala zgodovina, ta najboljša učiteljica, kdo je največ odgovoren za sedanje divjanje buržvazne reakcije v Italiji, v deželi, ki sploh ni poznala desničarskega socializma v zapadno-evropskem smislu besede.

Valenti nadalje izvaja, da je takoj po razkolu komunistična stranka pričela ljut boj proti socialistični stranki in to priliko je porabila vlada in buržvazija, da je šla v boj proti vsem delavskim strujam in je vse oslabil.

Situacija v Italiji je dobra šola za delavstvo. Kdor buta z glavo ob zid, si razbije glavo. Ako ti je stena na poti, tedaj moraš rabiti druga orodja, da jo razdereš.

Zadnje nedelje so se vršile volitve poslancev v italijanski parlament. Kampanja se je vršila v znamenju terorja od strani fašistov, kljub temu niso socialisti zamudili ničesar za svojo agitacijo. Dasi ravno so riskirali svoja življenja, so širili svojo literaturo in v zadnjih dnevih obdržavali številne shode. Fascisti so s svojim divjanjem ubili mnogo oseb, toda socialistične ideje niso ubili.

Ko pišemo ta članek, še niso znani natančni rezultati izida volitev. V Turinu, Florenci, v Bologni in mnogih drugih krajih so zmagali socialisti. Vendar pa bo število socialističnih poslancev v prihodnjem parlamentu manjše, kakor je bilo dosedaj.

Komunisti v novem parlamentu ne bodo močna skupina, kljub temu, da tudi oni niso zanemarili agitacije v volilni kampanji.

V raznih mestih so se nad socialisti in komunisti izvajala na dan volitev nasilja in nekaj ljudi je bilo ubitih. Fascisti so vzdrževali "mir in red".

Kljub vsem naporom italijanske buržvazije kljub divjanju fascistov in d'Annunziovih legionarjev je delavstvo v Italiji zadnje nedelje vendarle dodelilo bitko, četudi ni bila odločilna. Ampak delavstvo ni bilo poraženo, ker ne more biti poraženo. Boji med proletarijatom, katerih ne bi bilo treba, bi bili med zavednim delavstvom več treznega mešljenja, so pomagali italijanski reakciji, da je začela ni zopet na površju. Ampak mlina evolucije melje tudi za Italijo. Sedanje divjanje bo ponehalo, če žela se bo morala posvetiti delu. Pri tem delu in bojih pa bo zmagovalo delavstvo, kajti ono je tisto, ki ima v sebi kralj življenja bodočnosti. Sedanja reakcija pa je ostanek prošlosti, ki vsepovsod umira in pri tem umiranju zadaja udarce v boj za življenje.

Krvoses.

Vsakdo pozna krvosesa militarizem.

Iz male roparske živali se je razvil v orjaki nestvor in čepi z oteklim životom in iztegnjenimi pami na hropečih narodih. Predvsem na kulturno narodih, ki se tudi zato tako imenujejo, ker so tako lepo spitali bestijo, česar namreč nekulturni narodi ne morejo. Nešteto glav je v njegovi službi; o telesih, ki mu robotajo, niti ne govorimo. Vsi stremijo za tem, da odebele krvosesa še bolj, da ga napravijo še grizljivejšega — dve lastnosti, ki se drugemu navadno izključujeta, ampak pri našem nestvoru sspjevata v najlepši harmoniji.

Vse polno ljudi čuti njegovo težo kot nezno breme; obrezujejo mu kremplje in bi mu radi na dlje časa ali pa za vedno odtegnili vso hrano. In drugi so, ki komaj še hrkajo pod moro in vendar kličejo z zamirajočim glasom: Hura! Hura!

Te imenujejo domoljubne idealiste, ker imajo idejo, da sta odvisna sijaj in velikost domovine od sijaja gumbov in velikosti dreadnoughtov.

Če zaslišijo strel iz topa, jim zatrepečejo smeh od radosti ob misli, kako bi učinkovala granata v vojni. Radi bi videli, kako plešejo po zraku udje, seveda ne njihovi, temveč sovražnikovi. Ker večja tak strel lahko mnogo tisoč dolarjev, jih obhaja vpricho tega sveta groza in kvečjemu obžalujejo, da se izstrelili tako bogastvo brez vidnih rezultatov.

Idealisti ogledujejo parade, požirajo prah, dahajo usnje in pot, z navdušenjem trpe, da jim stopajo na kurja očesa, in tako obogate duševno, da so bolj pripravljeni na male žrtve. Če gledajo v bojnih lukah, kako plovejo mimo njih oklopne križarke, se čudijo potrpežljivi vodi, ki nosi navidezno tako lahko in brez truda te velikanske jeklene mase. Ali ne domislijo se, da so narodi še bolj po-

trpežljivi od vode, ker prenašajo vdano ta in še večja bremena.

Nič ne gane krvosesa, kar mu oporekajo sitne duše. On je samosvoj in brez vseh gospodarskih, političnih, etičnih pomislekov. Nič mu ni bolj tuje kakor lastna kritika; lastna kritika in vest sta civilni uredbi.

Vsi poizkusi, da bi se mu prišlo od te strani do živga, se izjalovijo ob jeklenem čelu krvosesa, ki štiti kulturne narode s tem, da tepta kulturo.

Dandanes ima tehnika najboljše izgleda — vojaška tehnika, ki dela s plamtečo častihlepnostjo v nočeh brez spanja, da izpopolni morilno orožje, in preskakuje pri tem takorekoč sama sebe; zakaj krvosesu je popolnoma nemogoče, da bi korakal s teorijo v enakem tempu.

V začetku zadnje svetovne vojne so nam razni strokovnjaki pravili, da smo z dreadnoughti že opravili, češ, da jih v miru ne potrebujemo v vojni pa so zanič. Ampak nismo, kajti v ameriških, angleških, japonskih in francoskih ladjedelnicah se grade novi poleg velikega števila podmorskih čolnov, torpedov in letal. In nove iznajdbe prihajajo. Previdni ljudje bi iz tega nemara izvajali, da počakajmo, dokler ne pripleza vojaška tehnika na tui vrhunec, odkoder ne more više.

Vse namreč kaže na to, da smo blizu temu cilju.

Kar je pravil svječasno neki italijanski inženir s svojim sistemom, po katerem bi pognal iz Italije vse ladje na Jadranskem morju lahko v zrak, je bila sleparija. Toda zakaj ne bi bilo sčasom tudi kaj podobnega mogoče? Električni čudeži so prinesli in marsikatero presenečenje.

In to bi bil izgled! Zakaj pomislite, ljubi kristjani!

Ne da bi videl cilj, pošljem v zrak električne valove. Kamor pridejo, zlete smodnišnice v zrak, se razpoči municija v vojakovem tornistru, se razsujejo municijski vozovi . . . brezdvomno zelo enostavno vojskovanje. Nobenemu narodu ne bo več treba hoditi na bojno polje. Ob mejah se razpostavijo aparati in pritisne se na gumb.

Prav tako stori sovražnik.

Puške in topovi so tedaj odveč, in to je že lep prihranek.

Ali pa se morda tedaj prične zopet vojna moža proti možu kakor v starih časih, z mečem in ščitom?

Le nič strahu! Razvoj ne gre rakovo pot.

Naprej, naprej, do vedno uspešnejše moritve! Zakaj naj se odrečemo upanju, da bo enkrat zado-stovalo, če pritisnem doma pri kosilu na hlačni gumb, pa gre smrt in pogin v sovražnikovo deželo? . . . Jaz ne vem, kako bi se to dalo napraviti, zakaj če bi vedel, bi prodal to znanje vladam, postal bi milijarder in bi se odpeljal nekam, kjer ni nobenega smodnika, ki bi mogel eksplodirati. Ali pa bi se začel vojskovati na svojo pest.

Pa ne vem. Torej naj premišljujej o tem vojaški tehniki. Zakaj tedaj bomo vendar tam, kjer moramo biti.

Za vsak pritik s prstom en armadni zbor mrtev.

Na vsak aparat ena opustošena krajina.

Nobenih rekrutov več.

Nobenih davkoplačevalcev več.

Morda mislite, da bi potem krvoses kapituliral?

Kaj še! Potem bi najprej zahteval uniforme iz porcelana.

Ropi in roparji.

V Zedinjenih državah so ropi na dnevnem redu. Ne samo mali poulični ropi, ampak ropajo se banke, zlatarske trgovine, poštni uradi itd., s toliko drznostjo in ob belem dnevu, da ima dnevno časopisje obilo materiala za senzacionalna poročila. Vse varnostne naprave in straže ne izdajo mnogo, niti ne obljube policijskih načelnikov, da bodo "do tega in tega časa izčistili to in to mesto vseh sumljivih karakterjev". Kolikorkrat se v Chicagi ali kakem drugem velikem mestu premeni policijski načelnik, tolikokrat tudi slišimo obljube, da se bo pod novim policijskim načelstvom "izčistilo iz mesta tatove in roparje".

Tudi ječe in sodišča nič ne izdajo. Včasih se posreči, da pri spopadih roparjev s policijskimi organi oblasti dobe kakega roparja, kateremu se končno dokaže še par umorov. Sledi obravnava, tej pa obsodba, ki se glasi za dolgotrajni zapor ali pa tudi smrtna kazen. Pa ne ječe in ne smrtna kazen ne oplahi zločincev in nadaljuje s svojo obrtjo. Odpraviti zločine je nemogoče v sedanjem družabnem sistemu, kajti v njem so vzroki, ki povzročajo, da se vzgajajo roparji. Socialisti, ki imajo v svojem programu temeljita zdravila za družabne bolezni, uče, da je treba najprvo odpraviti vzroke, ki povzročajo družabne bolezni. Za odpravo ropov je pa treba odpraviti kapitalistični sistem sam.

Kadar slišimo o tatvini milijonov dolarjev, par sto tisoč dolarjev manj ali več, tedaj so v take tatvine navadno zapleteni kaki "notranji" faktorji, seveda vseskozi ugledni ljudje.

Na poštah premisah v Toledu, O. je bilo dne 17. februarja ukradenih za \$1,000,000 bondov vojne-nega posojila. Detektivi, ki so zelo spretni, kadar je treba najti kakega "rdečkarja", so to pot deloma zasledili tudi ljudi, ki so bili deležni sadov toledskega ropa. Pri katoliškem duhovniku Rev. Goreku v New Chicagi, Ind., so našli za \$60,000.00 liberty bondov, ki imajo iste serijalne številke, kakor bondi, ukradeni v Toledu. Prečastitega duhovnika so seveda aretirali, ki je baje dal potem poštanim oblastim pojasnila, kje lahko najdejo še druge krivce. Poleg Goreka so bile aretirane tudi tri ženske v Chicagi, ker so baje tudi prizadete v tej tatvini.

Zanimivo je, v kakem tonu piše časopisje o tem katoliškem duhovniku, katerega hoče prikazati bolj za mučenika, ki je postal žrtev človeških slabosti, kakor pa za tatu. Vse nekaj drugega bi bilo, ako bi osumljene ne bil duhovnik, nego navaden zasebnik, pri kateremu bi našli še kak letak z radikalno

vsebino. To bi bilo razkrivanje o boljševiskih zarotah za ropanje na debelo!

Župnik Gorek je kajpada človek s človeškimi slabosti. Mi to vemo in to tudi učimo in dopovedujemo tistim, ki mislijo, da so duhovniki nekakšni nadnaravni ljudje, katerim je nemogoče pasti "v greh".

Da navajamo to dejstvo, je vzrok ta, da ni vseeno, kdo je zapleten v tatvine, rope, ali kake druge pikantne afere. Z "boljševikom", ki ga prisili glad, da vzame kos kruha ali mesa, se vse drugače postopa in tudi sodišča in časopisje nima nobenih obzirov do takega človeka. Postava se mora proti njemu izvajati do zadnje pike.

"Pod prste jim glejte!"

Tako kliče Glas Naroda članstvu SDPZ. Pod prste komu? Seveda vsem tistim, ki se ne uklanjajo volji newyorškega kameleona, ki med ameriški Slovenci slepomiši kot "list slovenskih delavcev v Ameriki". Newyorški slovenski dnevnik ni bil še nikoli glasilo slovenskih delavcev, pač pa se ga izdaja za privatne interese. "List slovenskih delavcev" ni bil še v nobenem boju na strani delavstva pač pa se je prodajal kompanijam in sploh vsakemu, od katerega se je pričakovalo kaj dobička. Neštetokrat je že povdaril, da je od vsega svojega početka "Na strani republičanske stranke", torej stranke ameriških finančnih interesov. V vseh akcijah med Sloveni v Ameriki je "križkražil" semintja in po vsej pravici si je zaslužil ime "kameleon".

Ni naša naloga braniti gl. odbornike SDPZ., niti jih ni potrebno braniti pred napadi v listu, ki ne zasluži nikakršnega spoštovanja.

Namigavanje, da so gl. odborniki preklicali konvencijo, ker se boje za stolčke, ne drži, kajti z združitvijo so njihovi stolčki že izgubljeni. Če bi delovali proti združitvi podpornih organizacij, potem bi bilo tako očitanje na mestu.

"Načelo Glas Naroda je ščititi slovenske rojake pred izkoriščevalci, pa najsibodo ti izkoriščevalci židovskega pokolenja ali pa nevredni sinovi slovenske matere, katerih cilj je barantati z imetjem drugega ter živeti na tuje stroške".

To je zapisal newyorški kameleon v svoji izdaji z dnem 13. maja t. l. Torej njegovo načelo je "ščititi slovenske rojake pred izkoriščevalci . . ." Lumparsko namiguje, da se bo blagajna SDPZ. 19. maja "natihem premufala v Chicago, ki jo morda dobi Proletarec, kateremu je SDPZ. pomagala na noge". Vsakemu čitatelju je znano, da je med nekaterimi slovenskimi podpornimi organizacijami že več let gibanje za združitev v eno organizacijo. To delo se sedaj bliža uresničenju. Ampak list, ki je tukaj zato, "da ščiti interese slovenskih rojakov", tega ne ve, pa pripoveduje o barantanju "z imetjem drugih, da je tako nekaterim omogočeno živeti na tuje stroške".

"Proletarec" ni SDPZ. prav nič postavila "na noge". Res pa je, da je nas prostor, ki ga je vzela v listu SDPZ., stal več, kakor smo prejeli na glasilo. Če se je kateri list opomogel s pomočjo podpornih organizacij, je bil to ravno Glas Naroda in zato tudi tako bruha ogenj in žveplo psok in nizkotnih sumničenj na tiste, ki jim je delavstvo več kakor pa privatni interesi newyorškega slovenskega dnevnika.

Če ne bi bili karakterji v "teatru" na številki 82 Cortland Street tako pozabljivi, bi se morda spomnili, da so se že večkrat zelo opekli z napadi na eno ali drugo organizacijo slovenskega delavstva. Demagogija vleče pri nerazsodnih čitateljem, ampak ti niso odločilen faktor.

V svojem hujskanju proti združitvi SDPZ. s SNPJ. ter proti gl. odbornikom SDPZ. se Glas Naroda obreguje tudi ob Proletarec, in ob vse tiste ljudi, ki jim je ljudstvo več kakor pa dnevnik s kartarške "banke" . . .

"Naloga Glas Naroda je po možnosti skrbeti, da se Slovincem v Združenih državah ne godi krivica . . ." Tudi ta stavek je zapisan v prej omenjeni izdaji. Kako pa skrbi Glas Naroda, "da se Slovincem v Združenih državah ne godi krivica"? Ali je odkril kaka velika poneverjenja? Ali je že kdaj rešil "mili svoj narod" pred kakšno katastrofo, ali pred kako drugo nevarnostjo? Ali navaja "slovenske rojake", naj se za obrambo svojih interesov organizirajo? Vse, kar Glas Naroda zmore, je napadati socialiste in pa semintja za nameček še kakšnega "farja", seveda na svoj način, ki so ga marš v stanu prebaviti tisti čitatelji, katerim so duševna hrana "zgakovi" klanfarski otrobi. Kdor že čita "zgakatovo" kolono, naj ve, da je vse, kar ni v njem vulgarnega, pobrano in za silo prevedeno na slovensčino iz newyorških Hearstovih in drugih angleških listov. Kar je v nji "originalnega", prihaja iz bernic. Kdor čita tako gnojnico s slastjo, mu želimo dober tek, kajti pomoči ni za take ljudi.

V svojem letnem poročilu svari eksekutiva A. F. of L. ameriško delavstvo, naj ne podvzema nobenih akcij, ki bi bile v prilog ali v pomoč sovjetski Rusiji. Eksekutivni svet Ameriške federacije dela utemeljuje svoje svarilo s tem, da sovjetski režim ne reprezentira voljo večine ruskega ljudstva, in pa ker je sovražen unijskemu delavstvu. Časopisje, iz katerega posnemamo to vest, pojasnjuje, da je ta kritika naperjena proti socialistični stranki, ker podpira komunistične in druge radikalne elemente v tej deželi.

Socialistično časopisje je trdnjava socialistične propagande in vir za pridobivanje socialističnega znanja. V Zedinjenih državah je slovenski socialistični list "Proletarec", katerega bi moral čitati vsak delavec, ki se zaveda, da je delavec, ne pa navaden avtomat za delo in poslušno orodje gospodarjev.

Črne zvezde.

Če gledamo ob jasnem času nočno nebo, se nam kažejo, zlasti kadar je zrak prozoren, zvezde v takem ogromnem številu, da se človeku zavrti, ako jih poizkusi šteti. Astronomi pa so opravili tudi to delo. Razdelili so nebo v posamezne dele in so šteli zvezde na vsakem takem kosu. Tako so našli v Rimski cesti okrog 18 milijonov zvezd.

Vse te zvezde so nepremičnice, to se pravi solnca. Vsaka žari v svoji lastni svetlobi, in zato jih vidimo. Meseč in planete našega osolnčja vidimo le zato, ker so nam dosti blizu, da prihaja k nam tudi čista svetloba, ki jo sprejemajo od solnca in se od njih odraža.

Bilo pa je verjetno, da imajo tudi druga solnca svoje planete in taki planeti svoje trabante. Ali kako naj bi o njih kaj izvedeli, ko nimajo lastne svetlobe, s katero bi se mogli oglasiti pri nas?

Neustalim naporom astronomije pa se je posrečilo posvetiti nekoliko tudi v to temo. Odkrila je razne "črne zvezde", katerih ni mogoče videti. Dognala pa se je njih obstoja, njih položaj, njih velikost s pomočjo kombinirane metode fotografije in spektralne analize.

Naša zemlja je v primeri s temi novoodkritimi temnimi zvezdami taka, kakor majhen kamenček napram velikanski skali. Samoumevno je, da so življenski pogoji na teh velikanskih planetih drugih solne povsem drugačni kakor na naši zemlji.

Celo planet Jupiter, ki spada v naše osolnčje, in ki je 1330-krat večji od naše zemlje, je nezaten, ako ga primerjamo z velikostjo planetov, ki krožijo okrog zvezde Algol, milijonkrat večje od naše zemlje. Premer te nevidne zvezde, ki obkrožuje solnce Algol, meri najmanj 840.000 milj. Kako velikanska je ta zvezda, najlože razumemo, ako pomislimo, da bi v votlem prostoru njene velikosti bilo dovolj prostora za našo zemljo z luno vred in z onim prostorom, katerega rabi luna za svojo pot okrog naše zemlje.

Površje tega planeta je desetstisočkrat večje kakor ono naše zemlje. Ako računamo na podlagi tega razmerja, bi bile gore na tem planetu 400 do 500 milj visoke; največje globočine njenih oceanov bi merile od 200 do 600 milj; ljudje bi bili po 600 čevljev visoki in velikanska drevesa, ki rastejo v Californiji, bi bila na oni zvezdi po 8 do 9 milj visoka.

Čim večja je kaka zvezda, tem večja je njena privlačna sila in tem gostejši zrak, ki jo obdaja. Na površini naše zemlje proizvaja zračna plast na štiri-jaški palec prostora 15 funtov pritiska. Po tem razmerju računano, mora zračna plast, ki obdaja planet solnca Algol proizvajati na isti prostor tričetr tone pritiska.

Predmeti in telesa, kakršna je ustvarila narava na naši zemlji, bi v gostem zraku Algolovega planeta enostavno plavali, kakor plavajo pri nas na vodi, in vsako živo bitje, kakršno se nahaja na naši zemlji, bi tam po zraku ravno tako lahko plavalo, kakor plava pri nas na vodi.

Pri tem pa moramo vpoštevati, da materija, iz katere je sestavljen oni velikanski planet, ni tako gosta, kakor ona naše zemlje. To moremo sklepati že iz tega, ker tudi naše solnce ni tako gosto, kakor zemlja. Naše solnce, ki je približno tako veliko kakor planet solnca Algola, je le četrtno tako gosto in trdno kakor zemlja. V tem slučaju bi bila gravitacija (privlačnost) onega planeta le 250.000-krat večja kakor ona naše zemlje. Po tem računano, mora biti torej teža vsakega predmeta na oni zvezdi 25-krat večja kakor teža predmetov iste veličine na naši zemlji. Toda tudi v tem slučaju mora znašati pritisk zraka na oni zvezdi po 375 funtov na vsak štiri-jaški palec in je torej mnogo večji in jačji, kakor ga morejo prenašati naši najmočnejši parni kotli.

Iz velikosti in utežnega razmerja, katero vlada na onem planetu, moremo sklepati tudi o drugih razmerah, ki vladajo na oni velikanski zvezdi. Ako je tvarina, iz katere obstoji oni planet, le za četrtno tako gosta kakor tvarina naše zemlje, potem prebivalci onega planeta ne morejo biti velikani, temveč pritlikavci, ki so le eden ali dva čevlja visoki. Ako bi bili tako veliki kakor prebivalci naše zemlje, bi morali vsled svoje lastne teže umreti. Po tem računu znaša teža prebivalca one zvezde le 3750 funtov, ne pa 15.000 funtov, kolikor bi znašala, ako bi bila tvarina zvezde tako gosta, kakor ona, iz katere obstoji naša zemlja.

Tak prebivalec onega planeta bi se pa ne razvijal v velikost, temveč v širino. Človek bi bil tam kaj le 2,5 in slon le 4 čevlje visok, kajti vsa bitja se morajo v tem slučaju razvijati nekako tako, kakor se razvijajo pri nas znane ploščate ribe, katere je dobiti v vsakem morju.

Govorili smo le o enem nevidnem planetu, kateri spada k Algolovemu osolnčju, toda število teh planetov je neizmerno veliko. Planet osolnčja Algol meri v premeru 840.000 milj, dočim meri premer solnca Algol 1.125.000 milj. Oba se v vesoljnem prostoru gibljeta drug okrog drugega, dasiravno sta oddaljena od skupnega središča v vesolju 3.320.000 milj.

Planet, katerega so odkrili v osolnčju solnca Castor, je celo mnogo večji kakor njegovo solnce samo. Ako bi v sistemu naših planetov imeli tako velikansko zvezdo, bi morali vsi planeti našega solnca izpremeniti svojo pot.

Tako napreduje naše spoznanje in se jača čut za neizmernost sveta. In tako padajo pravljice, ki so postavljale zemljo in človeka v središče vsega stvarstva.

"Neki sodnik je dejal, da ne bo dal nikomur državljanjskih pravic, če ne bo imel prošilec vsaj povprečnega znanja. Eno preiskušno vprašanje je bilo: "Kaj je razlika med kraljem in predsednikom?" Seveda, od kandidata za državljanstvo se ne pričakuje pravilen odgovor, ki bi bil: "Kralj je človek v Evropi, ki si domišlja, da vlada državo, ampak jo ne. Predsednik je glava ljudstva, ki misli, da se samo vlada, ampak se ne." — A. B."

DEBATA O TRETJI INTERNACIONALI.

Proti tretji Internacionali.

B. C. Vladeck.

Glavna točka, okoli katere se suče filozofija tretje ali komunistične Internacionale, se lahko obrazloži z besedami:

Svet je v tirih socialne revolucije, in ako ni, ga bomo napravili, da bo.

Da je svet v dobi socialne revolucije, je zelo določno povedano v prvi točki deklaracije drugega kongresa nove Internacionale z ozirom na vlogo komunistične stranke v revoluciji proletarijata. Kakor pravi ta dokument,

“... mi živimo v epohi civilne vojne. Kritična ura je prišla. V skoro vseh deželah, v katerih ima delavsko gibanje količkaj važnosti, stoji delavski razred, z orožjem v roki, v sredi ljutih, odločilnih bojev.”

Iz aparata, ki ga skuša zgraditi komunistična Internacionala, se jasno spoznava, da se mora revolucija v tistih deželah, v katerih še ni izbruhnila, umetno pospešiti, brez obzira na aktualne razmere.

Dejstvo, da je svet v stadiju socialne revolucije, je težavno zanikati. Gotovo ni bil še nikdar poprej v tako nestabilnem stanju kakor sedaj. Ampak revolucija gre nazaj ravno tako lahko kakor naprej. Gibanje velikih sil, kar imenujemo revolucija, ne samo ustvarja ampak tudi razdira svetove; in gotovo je, bilo nam to prav ali ne, da je mnogo revolucij, ki so prerahljale temelje svetovne družbe, prineslo porod, ampak tudi prezgodnji porod; prinesle so ponesrečene rezultate.

Ogrska revolucija je mrtva in nobenih znamenj ni, ki bi kazala, da se bo kmalo prerodila.

Nemška revolucija se nahaja v svoji smrtni agoniji, razkol v neodvisni socialistični stranki ji je zadelal novo rano v njeno telo.

Za revolucijo v Avstriji ni nobenih izgledov, če se vzamejo v poštev razmere, v katerih se nahaja ta dežela.

Prilike za revolucijo v Italiji so se razblinile po ponesrečenem poiskusu zavzetja tovarnen, ker se akcija ni razvila na širši, vsesplošni podlagi.

Francija je utrujena in izčrpana.

Anglija je brezdvomno na pragu revolucionarnih prememb, toda Delavska stranka, ki bo nosilka angleške revolucije, ne bo šla do konca svoje revolucionarne poti; v najboljšem slučaju bo zrevolucionizirala Anglijo, pustila pa bo velikanske kolonialne teritorije v sedanjem stanju zatiranja.

Smešno je govoriti o revolucionarnem stanju v Zedinjenih državah. Kapitalistični razred ni nikjer tako utrjen, nikjer tako predren v manifestaciji svoje moči, kakor je danes v Zedinjenih državah.

Edina revolucija, ki je socialna revolucija v pravem pomenu besede, je ruska revolucija. Edina dežela, kjer stoji delavski razred “z orožjem v roki, v sredi ljutih, odločilnih bojev”, je Rusija.

Nedovršena naloga.

Ampak Rusija je dosedaj izvršila šele del svoje revolucionarne naloge. Na polju glavne produkcije v Rusiji

“so kmetje ostali posestniki zemlje in to je ustvarilo nove kapitalistične odnošaje... Tako dolgo, dokler bodo obstajali kmečki posestniki in delavei, ne bo mogoče realizirati socializma. Bilo je primeroma lahko premagati rusko belo gardo ko so bili veliki zemljiški posestniki, kapitalisti in njihovi podporniki menjševiki; ampak to zmago (nad malimi kmečkimi posestniki) bo težko dobiti, kajti ekonomske tendence se ne morejo premagati z istimi načini kakor vojaške tendence. Pred nami leži dolga pot, ki si jo moramo podjarmiti korak za korakom... te mase (kmečko prebivalstvo), ki štejejo milijone, so v stanju razumevati revolucijo le v toliko, v kolikor bodo dobivali izkušnje in vsakdanjem življenju...”

Tako je Lenin tolmačil situacijo v svojem govoru na kongresu strokovnih unij. Kmečki posestniki, ta veliki razred *male buržvazije*, predstavlja največjega notranjega sovražnika v Rusiji, katerega se more premagati, ne z oboroženo silo, ampak edino le z vzgojo, organizacijo in moderno agrikulturno tehniko. To pa zahteva mnogo dela in veliko časa. Nadalje, industrialno delavstvo, ki ima sedanjo diktaturo v Rusiji v svojih rokah, si mora pridobiti več ekonomske neodvisnosti, predno se bo moglo uspešno lotiti problema pridobiti kmečko prebivalstvo za socializem. Ako Rusija ne dobi dovolj potrebnih strojev, orodja in gotove sirovine, katere nujno rabi, ji bo nemogoče uspešno nadaljevati z industrialno rekonstrukcijo. V tem slučaju se bodo mesta krčila, vpliv mest nad deželo se bo krčil, moč industrialnega proletarijata v mestih bo postajala manjša, in mesto, da bi Rusija izšla kot odsevljajoča sila, kot vzor svetovnemu delavstvu, bo izšla kot demokracija *male buržvazije*, ki bo strela ne zemljiški lastnini kmetov. In če delavstvo izven Rusije ne bo v kratkem sledilo vzgledu ruskega delavstva, bo rusko delavstvo prisiljeno naročiti mašinerijo in potrebno orodje od *kapitalističnega sveta*, kar pomeni trgovske pogodbe, koncesije, *real-politiko*.

Svetovna revolucija ne bi trpela radi tega. Mnogo naših sodrugov misli, da že dejstvo delavske diktature v Rusiji vsebuje mogočno agitatorično sredstvo za revolucijo v ostalih deželah. V tem pa se zelo motijo, dasiravno je to njihovo mišljenje povsem naravno. Toliko časa, dokler bo rusko delavstvo trpelo pomanjkanje in dokler se bo desperatno borilo za eksistenco, so čini ruskega delavstva vir za inspiracije le tistemu delavstvu, ki razume ta boj. Šele, kadar bo rusko delavstvo v stanju pokazati, da je s svojo diktaturo ustvarilo boljše življenske razmere, da imajo ruski delavci boljše ugodnosti, kakor pa njihovi razredni tovariši v kapitalističnih deželah, bo ruska revolucija mogočno propagandistično sredstvo za revolucijo drugod. Za odkritosrčno prijateljstvo Rusiji ni treba samo vzhičevanja nad junaškimi napore ruskih mas, ampak je treba tej masi pomagati pri gradnji novega gospodarskega reda in kulture na socialistični podlagi. *Vsled tega vzroka žele zmerni sovjetski voditelji in kongres sovjetov, da se prične čimprej z rekonstrukcijskim delom in raditega so pripravljani dati vse mogoče koncesije kapitalističnemu svetu, kajti le če se zopet vspostavi mir, bo mogoče mirno gradbeno delo v prid Rusije.*

Tretja Internacionala nevarnost za Rusijo.

Vsled teh razlogov je s stališča ruske revolucije najnujnejša potreba, ne več vojen ampak več mira, in če mir ne pride kot posledica svetovne revolucije bo prišel, četudi le začasno, kot posledica kompromisov s kapitalističnim svetom. Ampak ta kompromis ne bo nikdar dosežen v tem smislu, če bo tretja Internacionala vstrajala na svojem stališču, da *izsilila* svetovno revolucijo, ne da bi pri tem vpoštevala dejanske razmere in neugodne okolščine.

Iz naukov komunistične Internacionale je jasno, da ako revolucije ne pridejo same od sebe, spontano, se jih lahko vprizori, se jih lahko naredi, kakor n. pr. železnico ali novo obleko.

“Prvi upori francoskega proletarijata za časa pariške komune leta 1871 bi bili mnogo uspešnejši in mnogo napak in neprijetnih posledic bi se bilo preprečilo, če bi bila takrat obstajala komunistična stranka, neglede, kako majhna bi bila.”

Pariška komuna je torej padla, na podlagi tega mnenja, ne zato, ker ni imela močno organiziranega, razredno zavednega delavstva, ampak zato, ker ni imela komunistične stranke. Torej za uspeh revolucionarnih pobun niso potrebne mase delavstva, ampak komunistična stranka, “neglede, kako je majhna”.

Utopistične reforme.

Mučno se je pričeti, da li je ta ali ona teorija v soglasju z marksistično doktrino, ampak nazori komunistične Internacionale se nimajo opirati na ničesar, na nobeno trdno podlago in njene razlage nimajo primere od časa Blanquistov, anarhistov in morda svoječasno ruskih socialnih revolucionarjev.

Moderno socialistično gibanje se opira na zavednost mase in na akcije take mase. *Komunistični manifest* konča s ponosnim klicem: "Delavci vsega sveta združite se!" Od Marksovih in Engelsovih časov pa do Plehanova in Lenina se je socialistično gibanje borilo proti vsem utopizmom, ki so učili, da je mogoče uvesti socializem s hitrim prevratom, s *coup*, ki bi ga izvedle herojske, odločne, izolirane revolucionarne skupine. Komunistična Internacionala je v tem oziru povratek k utopističnemu socializmu. Ta povratek je tako jasek in očitven, da je Chas. Rappoport, eden prominentnih voditeljev francoskih komunistov, zaključil svoj apel v prvi izdaji lista *La Revue Communiste* z besedami: "Komunisti vsega sveta, združite se!"

Torej komunisti, ne delavci.

S takim presojanjem delavskega gibanja je povsem naravno za "diktaturo proletarijata", da se premeni v "diktaturo komunistov", in na taki diktaturi stoni vsa organizacija komunistične Internacionale.

Zrušenje socialističnega gibanja med vojno ni povzročila slabost socialističnih organizacij ali pomankanje duševne zavednosti med maso, ampak je bilo posledica izdajstva od strani voditeljev, mislijo komunisti.

Vse, kar je potrebno, da se odpravijo taka zla, je, da se postavijo na sramotilni steber renegati Kautsky, Longuet, Hillquit, Henderson, Ledebour in Fritz Adler. Močnejše organizirana manjšina, "neglede kako je majhna", igra važnejšo vlogo, kakor pa zavednost mase. *Prvič*, socialna revolucija mora biti narejena — izobrazba delavstva pride *pozneje*. Vse, kar potrebuje komunistična Internacionala, je nekakšna mednarodna organizacija skupin, nekakšna *bojevaja organizacija*, po vzgledu svoječasnih socialnih revolucionarjev . . .

Diktatura pred in po revoluciji.

Revolucija pride potemtakem kot posledica naglega prevrata, *coup*, ki ga bodo izvedle "prednje straže" komunistične stranke, "neglede kako majhne," in ker je stvar taka, so naše naloge definitivno določene, naše dolžnosti jasne: mi moramo organizirati prednje straže.

Masno gibanje lahko tolerira razlike mišljenj. Ne tako komunistična Internacionala. Njena mednarodna prednja straža mora biti vlita iz enega kosa. Vse sekcije te Internacionale morajo imeti enako ime, enak program do najmanjših podrobnosti.

Masno gibanje se mora vršiti odprto, komunisti vseh dežel morajo delati *sub rosa*, po legalnih potih pa le v toliko, v kolikor to soglaša z njihovimi splošnimi načrti.

Masno gibanje mora biti demokratično in avtonomno-komunistična stranka mora biti centralizirana, unificirana in diktatorska. Komunist, ki je aktiven v delavski uniji, ali v kooperativi, ali v prosvetni organizaciji, mora sprejemati povelja od svoje stranke.

Ker v formi take organizacije individualci igrajo važne vloge, mora stranka od časa do časa čistiti svoje članstvo, da se iztrebi tiste, ki imajo samostojna mnenja in nazore o tem ali onem vprašanju. Struktura komunističnih strank vseh dežel mora biti podobna strukturi, kakršno ima vlada za časa revolucije.

Enaindvajset točk.

V splošnem prevladuje mnenje, da vsebuje 21 točk, katere je formulirala komunistična Internacionala za tiste socialistične stranke, ki se ji žele pridružiti, vse določbe za pridruženje. V resnici pa ni samo 21 ampak 161 točk, vse teze in statuti, sprejeti na njenem drugem kongresu. Skupaj predstavljajo celo vrsto predpisov in številne dogme, ne samo za stranke, ampak tudi za posamezne člane. S temeljnimi nauki se dajejo sporedno praktični nasveti, z deklaracijo prin-

cipov se ob enem dajejo navodila v najmanjših podrobnostih. Številne instrukcije določajo ne samo delovanje ampak tudi mišljenje komunistov. 21. točka izmed slovitih 21 točk določa, da "tisti člani stranke, ki odklonijo pogoje in teze tretje Internacionale, se izpostavijo izključenju iz stranke".

Vse podrobnosti so predvidene. Kondicije delavskega boja v vsaki deželi so determinirane, specificirane in zaznamovane. Specificirana navodila so dana za vsak dogodek. Za vsak neuspeh se dajejo določna pojasnila. Tako n. pr. je padla ogrska revolucija vsled edinega vzroka, ker Bela Kun ni posvetil dovolj pozornosti, da bi preprečil koalicijo s centristi . . .

Od kod tako čudni, tako naivni pojmi o borbi proletarijata po svetu? Kako je mogoče, da se voditelji, ki posedujejo precej izkušenj in poznajo zgodovino delavskih bojev, povračajo nazaj na davno zavrženo "načrte" za revolucijo?

Ruska revolucija — to je odgovor.

Sile pred revolucijo.

Ruski boljševiki, ali na vsak način veliko število izmed njih, razširjajo mnenje, da je ruska revolucija posledica njihove filozofije, njihove organizacije in njihovih naporov. Tako mnenje je človeško naravno. Boljševiki so imeli definitiven program, utrjeno in pogumno stranko, medtem ko druge stranke tega niso imele. Bilo bi nepravilno in neresnično, če bi se zanikalo vpliv in uspehe boljševikov, bodisi njihove stranke ali posameznih voditeljev. Karkoli se še dogodi v Rusiji, imena Lenin, Trockj, Kalinin in drugi, bodo ostala trajno zapisana kot predstavniki revolucionarne Rusije. Njihovo samozatajevanje, njihovo plemeto, junaško kljubovanje, njihova sposobnost za organiziranje nima primere v zgodovini nobene politične stranke v nobeni epohi. Carski režim je izruvan in uničen bolj popolno, kakor dosedaj katerikoli drugi režim v zgodovini človeštva.

Ampak tudi okolščine, razmere, ki so omogočile to uničenje, nimajo primere v zgodovini. Stoletja tiranije in despotizma; tlačeno, vedno razočarano kmečko ljudstvo, utrjen, politično pazen in revolucionaren delavski razred; dolga leta vojne in razdejanja; dežela brez srednjega razreda, izvzemši šibka, brezmočna *intelegenca*; in končno, medvojna revolucija, ki jo je vodila stranka ali stranke, ne da bi imele kak določen program ali načrte.

Ogrska in nemška revolucija sta bili neuspešni, ne vsled neodločnosti ali izdajstva njihovih voditeljev. Mnoge okolščine so zakrivile njihov neuspeh; eden izmed glavnih vzrokov je dejstvo, da je bil na Ogrskem in posebno še v Nemčiji, aktiven, energičen in dobro organiziran srednji razred. Težje je podvzeti operacijo na človeku kakor na zajcu, kajti človekova anatomija je bolj komplicirana. In težje je napraviti revolucijo v Nemčiji, ker ima visoko organizirano ekonomsko življenje, kakor pa v Rusiji, ki je še vedno v primitivnem ekonomskem stanju.

Ampak celo Rusija se ne more ravnati po določbah komunistične Internacionale in se mora zatekati k politiki kakor tudi k "delavstvu z orožjem v roki". Skozi od brest-litovskega mira pa do poljskega mira se je morala Rusija zatekati h kompromisom, da je obvarovala revolucionarne pridobitve. Eksistenca posameznika ali pa države ni nič drugega kakor veriga kompromisov, sklenjenih s kruto realnostjo. Ker je ruska revolucija živa stvar, se tudi obnača po zakonih življenja. Ampak komunistična Internacionala ni tako živo bitje in vsled tega si lahko dovoli neupogljivost v svojem zadržanju napram razmeram kakršne so.

Uspehi tretje Internacionale.

Edino, kar je dosedaj še dosegla komunistična Internacionala, je razrahanje socialističnega gibanja. Na tem polju so njeni uspehi ogromni. Ni uspela odstaviti ali premagati Lloyd Geoga, ali Palmerja, Milleranda in Giolittija, ampak je uspela, da je odstavila ali premagala Kautskija, Ledebourja, Fritz Adlerja in Oto Bauerja, Longueta in Hillquita, Hendersona in McDonalda . . . Zanesla je razkol v socialistične stranke Francije, Italije, Amerike in Anglije in jih oslabilo,

kapitalistična reakcija pa divja neovirano naprej. Komunisti, ki v svoji gorečnosti niso hoteli oddati svojih glasov Debsu, so lahko ponosni na rezultate, in čim bolj se oslabi socialistična stranka, timvečje bodo zasluge in glorijske tretje Internacionalne.

To seveda je šele začetek. Kadar bodo opravili s socialistično stranko, pridejo na vrsto unije, posebno še radikalne unije v Zedinjenih državah. Tudi te so "izdane" od svojih voditeljev, prepojenimi s buržvaznim mišljenjem in v imenu socialne revolucije se jih mora razrušiti. Če to ni mnenje glavarjev tretje Internacionalne, so pa takih nazorov njihovi fanatični učenci.

Tako je socialistično gibanje razdejano na kose v sredi velike epohe. Socialistično gibanje je po svoji naturi internacionalno. Ampak tretja Internacionala je nezmožna, da bi obdržala socialistično gibanje v močni internacionalni obliki. Problemi delavskega gibanja v različnih deželah z raznoličnimi zgodovinskimi okoliščinami se ne morejo umeriti in prilagoditi Procrusteanovi postelji 21. točk.

Morda pade del graje za sedanje stanje tudi na socialistično gibanje. Mi smo precejvali vrednost parlamentarizma in *zanemarjali* izobraževanje mase potem revolucionarnih manifestacij, kadar je bil čas zato. Ampak kazen je prevelika, mnogo večja, kakor pa grehi.

Za tretjo Internacionalo.

J. B. Salutsky.

SODRUG VLADECK obtožuje tretjo Internacionalo na treh točkah, ena splošna in dve specifični. Splošna obtožitev je naperjena proti teoriji nove organizacije, ostale dve obsojate njene akcije.

Na podlagi teh obtožb je tretja Internacionala: (1) nevarna ruski revoluciji sami; (2) škodljiva delavskemu in socialističnemu gibanju po vsem svetu; (3) protimarksistična v svoji teoriji.

Vse in vsaka izmed teh treh obdolžitev, če jih vzdrži sodišče socialističnega javnega mnenja, bi zadostovale, da se obtožence za vedno deportira iz naših prijateljskih bregov. Vse te obdolžitve kličejo nanje nič manj kot smrtno obsodbo. Kljub vsemu temu, tretja Internacionala ima še vedno mnogo življenja v sebi.

Nevarnost Rusiji.

Tretja Internacionala je nevarna Rusiji, tako se glasi prvi stavek obtožbe. Zdi se, da bi bilo že to dovolj. Mar nismo vsi z dušo in srcem za delavsko republiko, za sovjetsko Rusijo? Naše simpatije so na strani sinov in hčera te velike domovine svobode, ki se bore "z orožjem v roki v sredi ljutih, odločilnih bojev". In kljub temu, ta *enfant terrible* vseh časov, tretja Internacionala, ugroža golo življenje Rusije! Nekoč je David Lloyd George v angleškem parlamentu stavil nedolžno, začudeno vprašanje: "Kdo je Rusija?" Seveda, 130 milijonov njenih prebivalcev, kmetje, proletarci, vojaki, kontra-revolucionarji in tako naprej, ki se jih pri različnih slavnostih označuje kot "ljudstvo". In ko je Lloyd George vpraševal, kdo je Rusija, je seveda imel v mislih "ljudstvo", ampak kar je on hotel vedeti, ni bilo, katero "ljudstvo" je Rusija, ampak kdo je priznana vlada v Rusiji, kajti, "po njihovi vladi jih boste spoznali."

Kdo torej je Rusija? Če ni Bakmetijev in naš prijatelj Sack s svojim "informacijskim birojem", potem mora izgledati kakor Lenin in Trockij. Ampak slednja sta podpisala teze in principe tretje Internacionalne. In tako spoznamo, po pojasnilu tega newyorškega socialističnega, da Lenin, Trockij in drugi od tretje Internacionalne, zadajajo smrtno udarce s pomočjo tretje Internacionalne - sovjetski Rusiji, to je, da jih zadajajo sami sebi. Tem ljudem se lahko predbaciva zločin samomora in to je grozno. Sreča, da so ti smešni Rusi pravočasno posvarjeni in sedaj je upati, da se bo zaustavilo protisovjetske voditelje pri njihovem škodljivem delu.

Nevarna svetovnemu delavskemu gibanju.

Ampak tretja Internacionala se bo morala opravičiti in poravnati svoje prestopke še v eni drugi točki. Delavskemu gibanju po vsem svetu prizadeva največjo škodo, kajti

"na tem polju so njeni uspehi ogromni. Ni se ji posrečilo odstaviti ali premagati Lloyd Georja, Palmerja, Millersona in Giolittija, toda posrečilo se ji je odstaviti ali premagati Kautskija, Ledebourja, Adlerja, Oto Bauerja, Longueta, Hillquita, Hendersona in McDonalda . . . Zanesla je rasko v socialistične stranke Francije, Italije, Amerike in Anglije in jih oslabila, kapitalistična reakcija pa divja neovirano naprej. Komunisti, ki v svoji gorečnosti niso hoteli oddati glasov Debsu, so lahko ponosni na rezultate. In čim bolj se oslabi socialistična stranka, timvečje bodo zasluge in glorijske tretje internacionalne."

"To je seveda šele začetek. Kadar bodo opravili s socialistično stranko, pridejo na vrsto unije, posebno še radikalne unije v Zedinjenih državah."

Čemu, o dragi Cassandra, vidiš vse črno? Čemu je zapečaten usoda ameriških radikalnih unij, teh izmed vseh drugih? Če so radikalne, zakaj ne formirajo svet strokovnih unij in se priključijo tretji Internacionali, da s tem odvrnejo pretečo nevarnost?

Veste, mi se vsi navdušujemo za delavske unije, v katerih telamo "od znotraj" tako nevtrudoma že toliko let in s tako velikimi uspehi! In posebno radikalne unije v Zedinjenih državah. Ali niso bile te radikalne unije zadnje čase tako radikalne, da so skoro vse radikalno odklonile svoj radikalizem? In ti brutalni Muskoviti nočejo priznati nobeni, vse hočejo pognati v razdejanje.

Vladeck ve, kako rahločutni smo vsi v tem oziru in izigrava namerovane nakane napram našim unijam, katere grozi uničiti kruti Lenin. Ampak vsi napori so zastoj. Prerokovane nevarnosti ni opaziti.

Tretja Internacionala ne namerava nič takega kakor "razbiti naše unije", kakor ne nameravajo socialisti razdreti družino". Res je, da se delavski svet strokovnih organizacij tretje organizacije bojuje proti amsterdamski Internacionali strokovnih organizacij, ker jo dolži, da je, morda nevede, orodje buržvazije. Točka 10 izmed toliko strašočih 21. točk zelo določno naglašuje razmerje do amsterdamske Internacionalne: "Dolžnost strank, spadajočih v komunistično Internacionalo, je, da so v energičnem in brezobzirnem boju proti rumeni amsterdamski Internacionali strokovnih organizacij. . ."

Ni še tako dolgo tega, odkar je Mr. Gompers z eksekutivo A. F. of L. povlekel njegovo organizacijo iz amsterdamske Internacionalne, ker je ta Internacionala najrevolucionarnejša stvar na svetu. Ali se bo A. F. of L. obdolžilo, da hoče uničiti strokovne organizacije? Nikakor ne. Čemu potem toliko tanko-vestnosti napram tretji Internacionali in Leninu in dajati s tem simpatično zadoščenje Gompersu in njegovim A. F. of L.?

Morda bo kdo sklepal, da tretja Internacionala ne misli priznati nobeni lokalni uniji. Ampak zopet je tu 9. točka izmed 21. pogojev v kateri se jasno določa stališče stranke napram takim unijam. Določa namreč, da morajo komunisti pristopiti k obstoječim unijam, kooperativam in drugim podobnim organizacijam in ustanoviti svoja "jedra" v vseh teh organizacijah. Ali je kaj napačnega v teh določilih? To je stara taktika za "propagiranje od znotraj", edino, da so ji še dodejani zobje; premenite besedo "komunist" s "socialist", pa imate glede te taktike isto stvar, kakor jo je sprejela v svoji resoluciji glede propagande v strokovnih organizacijah socialistična stranka na svoji konvenciji v Indianapolisu. Ali je kaj napačnega, če se skuša pridobiti strokovne unije za komunizem (ali socializem)? "Zobje" v tej resoluciji — točka 9 — so vidni v zahtevi, da se morajo strankini člani ravnati po njenih direktivah. Ali se naj ugovarja proti disciplini v stranki? Mi nismo — oziroma ne bi smeli biti — pšice, ki bi svobodno letale v kvar socializmu. Poleg tega, stranka smo mi. Ali ne bi smeli biti kolektivno odgovorni napram samim sebi?

Z ozirom na namene razbiti socialistično gibanje, se lahko reče, da je bilo to gibanje v ožjem pomenu besede, razbito že pred postankom tretje Internacionalne. Druga Internacionalna je umrla na večer 4. avgusta 1914, po dolgotrajni bolezni vsled oslabljenja krvi. Kar sedaj paradira kot druga Internacionalna, ni izvirna stvar, ampak le žalostna razvalina nekdanje veličastne zgradbe. In kar se tiče četrte, ali dve in pol, ali med dejanji, ali kakorkoli se že imenuje dunajski produkt, čim manj govorimo o njem tem bolje.

Važnost tretje Internacionalne.

Na drugi strani, tretja Internacionalna je storila več kot katerikoli drugi faktor, razun sovjetske revolucije, za regeneracijo socialistične misli od početka vojne in od kar je padel pred in proti vojni socializmu. Če ne bi bilo nje in njenih prednic, konferenc v Zimmerwaldu in Kienthalu, bi bili odnosi za socialistično mednarodno solidarnost tako razrahljani, da bi bilo nemogoče vsako zedinjenje v doglednem času. In kar se tiče gibanja v posameznih deželah, je čisto navadno zavijanje, če se pravi, da nova Internacionalna razdvaja socialistično gibanje. Ravno tako lahko obdolžite pratiko odgovornosti, ker je prišla spomlad, ali pa vremenskega preroka za sneg na newyorških ulicah. Edina krivda tretje Internacionalne je, da si je določno formulirala delo za rešitev problemov. In v odgovor nato so elementi, ki znajo čitati znamenja časa, vrgli od sebe vse duševne okove, prodrli priročno bojzljivost in korakajo naprej.

Življenski elementi v gibanju so dolgo stremili, da se rešijo apatičnega, za akcije mlačnega vodstva. Tretja Internacionalna je izpolnila njihove potrebe in nade. Ali pomeni to razdejanje gibanja v raznih deželah? Ne, ampak ravno nasprotno. Zmešana, konfuzna zedinjenost ni v nobeno korist bojem, ki jih je postavil razvoj družbe pred nas. Zedinjenost je brezpomembna beseda, in brez vsakega smisla, ako ni strnjena v stranko z enotnim mišljenjem, pripravljena za odločilne akcije. In to je, kar ustvarja tretja Internacionalna. Če hočete, lahko smatrate, "da je to škodljivo gibanju."

Tretja Internacionalna in Marks.

Najhujši napad na pozicijo tretje Internacionalne je napravil Vladeck s tem, da jo je obdolžil izneverjenja Marksu. Dolži jo, da je utopistična. Po njegovem mnenju "se drži utopistov vseh baž, ki verujejo, da je socializem mogoče uvesti s hitrim prevratom, s "coup", ki bi ga izvedle herojske, odločne, izolirane revolucionarne skupine."

Človek bi se končno že rad opiral na "heroizem in determinacijo" po tolikih neplodnih naporih, kjer se s tako okorelostjo drži "varen in pameten socializem". In kje je Vladeck odkril lju-bezen tretje Internacionalne za "izolirane skupine". Ali ni mogel spoznati, da so koncentracija in, centralizacija — in ne razrahljanost — najvažnejši elementi fundamentalne važnosti, na katerih sloni tretja Internacionalna? Poskuša nam predočiti, da komunisti nočejo razumeti aktualnih razmer in hočejo *forcirati* svetovno revolucijo vkljub neugodnim okoliščinam.

To bi bil zločin, ako bi bilo na stvari kaj resnice. Jeli resnično, da hoče tretja Internacionalna izsiliti svetovno revolucijo? In ali so pogoji neugodni? Vladeck je napravil kratek in hiter pregled čez svetovno situacijo in prišel do nekako obupnih zaključkov. Na Ogrskem, v Avstriji, v Italiji in Franciji imamo neuspehe, oslavljenje sil, razpadanje gibanja in nobenih znamenj ni, da se bo gibanje v bližnji bodočnosti obnovilo s potrebnimi življenskimi silami. Anglija je brezdvomno na pragu bistvene revolucije, ampak delavska stranka jo bo ustavljala. In kar se tiče Zedinjenih držav, seveda, kapitalistični razred ni nikjer tako dobro utrjen, nikjer tako aroganten v realiziranju svoje moči.

Celo Rusija ni mogla rešiti svojih nalog in problemov, ki jih je imela pred seboj. Za realiziranje svojih ciljev potrebuje mir s kapitalistično Evropo in Ameriko in tu ji je na poti tretja Internacionalna, ki skuša forcirati svetovno revolucijo.

Vse to poiskusno analiziranje situacije je polno nesoglasij. V eni sapi se trdi, da je govorjenje o revoluciji smešno, ker so Zedinjene države močne (to je, kapitalistični razred je močan); in nobenega upanja ni na revolucijo v Franciji, ker je Francija (to je, njena buržvazija) izmučena in v stadiju propadanja. Nadalje izvemo, da so se prilike za revolucijo v Italiji razblinile po neuspehu zadnje leto, kar naj menda pomeni, da bodo prilike za revolucijo ugodne po uspešno završeni revoluciji. Avstrijska revolucija izgleda da je mrtva in nemška revolucija je mrtva, menda vsled presilnega pritiska železne pete zavezniškega imperializma. In potem pride še Ogrska s svojo brezupnostjo, kljub temu, da je ena najbolj "favoriziranih dežel" zavezniškega imperializma. Anglija je edina točka v Evropi, ki daje nekoliko upanja, ampak tu je zopet na poti delavska stranka, ki bo zaustavlja revolucijo. Ali vendar ima ravno ta delavska stranka Vladeckove simpatije. In da krona vso to njegovo mentalno strukturo, zaključuje svoje analiziranje s stavkom: "... dejstvo, da je svet v stadiju socialne revolucije je težavno zanikati ali oporekati."

Izsiljevanje svetovne revolucije.

V pretres moramo vzeti še dve drugi točki, (1) idejo o reformiranju svetovne revolucije in (2) diktaturo komunistov v diktaturo proletarijata. Kako *forcira* tretja Internacionalna svetovno revolucijo vkljub neugodnim okoliščinam in razmeram? Opozicionalci ne morejo navesti ne enega slučaja, ki bi potrjeval njihove trditve, da hoče tretja Internacionalna izsiliti svetovno revolucijo. Nič takega ne more napraviti. Boljše bi bilo trditi, da zavezniški imperializem aktualno pripravlja pota za forciranje svetovne revolucije s svojim mednarodnim ropstvom in zatiranjem ter vsiljevanjem nizkotnega suženstva desetim organiziranih dežel.

Tretji Internacionalni ni treba forcirati svetovne revolucije. Taka revolucija je že v teku, kar Vladeck sam priznava. Tretja Internacionalna kot organizacija in v svoji propagandi nasprotuje vsakim poizkusom forcirati svetovno revolucijo. Ona smatra, da je vsak tak poizkus, predčasno storjen, obsojen k neuspehu. Namen tretje Internacionalne je pospešiti svetovno revolucijo, ampak nikakor ne stremi za tem, da se jo umetno provocira. To je večkrat poudarjano v slovitih, ali če hočete, v zloglasnih 21, ali v 161. točkah. Tretja Internacionalna razvija svoj program na podlagi, da je skoro v vseh deželah splošna kriza, po naj je že delavstvo pripravljeno, nepripravljeno ali nezadostno pripravljeno. In, če sploh kaj, skuša vzbuditi zaspane socialistične duhove iz letargije. Vežbanje v revolucionarnih mislih in za revolucionarne akcije je prva potreba za uspešno revolucijo. Zanemarjanje dela za take priprave je zločin. Tretja Internacionalna nima nobenega potrpljenja s tistimi, ki ne izpolnjujejo svojih dolžnosti.

Revolucije se ne delajo po naročilu. One se dogode. Ampak nikogar ne bi smele najti dremajočega, kadar se dogode. Človek morda ne ve, kdaj bo izbruhnil vulkan, ampak neodpuštljiv greh je, če se zanamari čuječnost, kadar se pripravlja družabni vulkan k izbruhom.

Diktatura proletarijata.

Diktatura proletarijata je glavna točka v teoriji revolucije, kakor jo razglša tretja Internacionalna. Socialna revolucija je v interesu proletarijata in ga navaja k diskuzijam za spoznavanje tega dejstva. Ponosni klic: "Delavci vseh dežel združite se!" je hrbtnica vse socialistične revolucionarne aktivnosti. Če bi Marx in Engels ne storila nič drugega kakor poslala ta klic v življenje delavskega boja, bi že to zadostovalo, da bi dobila njuna imena častno mesto v zgodovini proletarske revolucije. In kaj počne tretja Internacionalna? Ona krši fundamentalni marksizem. Da se to dokaže, je bilo potrebno importirati v to diskuzijo francoskega komunističnega voditelja Chas. Rappoporta. Seveda, Rappoport zaključuje svoj apel v prvi številki *La Revue Communiste* z besedami: "Komunisti vseh dežel zedinite se!"

"Komunisti", ne "delavci", je Vlodeckova zamehljiva opazka. Mi želimo zagotoviti skrbipoln duh našega prijatelja, da tretja Internacionala še ni premenila svojega gesla. "Delavci vseh dežel" in ne "komunisti vseh dežel", je še vedno geslo tretje Internationale. Morda ni ravno pravilno reči, da je črno črno, ampak zakaj ne vsaj priznati, da je res črno?

Seveda, na vsak način, diktatura proletarijata; ampak, ali naj ne izvršuje te diktature tista stranka, ki jo je izvojevala, ki je zmagovita stranka proletarijata? Zmagovita ruska komunistična stranka dejansko izvaja diktaturo proletarijata in je raditega diktatura komunistične stranke. Kaj pa je v tem napačnega? Ali bi ameriška socialistična stranka delala drugače?

Ali se sme stvar ilustrirati s primerom notorične zadeve nekega George R. Lunna s socialistično stranko v Schenectadyu, N. Y.? Dogodilo se je, da je bil ta gentleman izvoljen za župana na socialistični listi. V zadevi imenovanja uradnikov v občinske oddelke se je odločil postopati samostojno, to je proti socialistični organizaciji ampak v soglasju želj "publike", kar je drugo ime za delavstvo. On je želel, da mu diktira proletarijat, ampak socialistična stranka je insistirala, da se podvrže diktaturi stranke. V nekem drugem slučaju je bil pripravljen podvreči se volji večine članstva lokalne socialistične organizacije, ampak stranka ni bila pri volji popustiti niti toliko in je napravila vse korake, da je izključila župana Lunna iz stranke. Kar se mene tiče sem zadovoljen in smatram, da je stranka ravnala pravilno. Ali je Vlodeck na strani "demokratičnega" socialističnega župana Lunna? Zabeležite si, da je socialistična stranka nasprotna diktaturi, toda je v času najbolj cvetoče demokracije v dnevih pred vojno, pred tretjo Internacionalo, izvajala teorijo komunistov v pogledu diktature.

Drugače ne more biti. Razredi operirajo politično potom strank. Razredni interesi reprezentirajo stranke. Delavski razred je kot tak sicer enota, ampak politično ni nobena vezana celota, ako ni organiziran v stranko. Svojih političnih vplivov ne more izvajati po nobenih drugih potih in ker diktatura predstavlja politično voljo razreda, je diktatura razreda tudi izvajana z diktaturo stranke. Lahko govorite o delavski vladi, o delavski in kmečki vladi, ampak če ne substituirate razred s politično stranko, so vse besede o delavskih in kmečkih vladah brezpomembne. Samo predstavljajte si stari New York pod diktaturo proletarijata. Peter Brady, Hugh Frayne, Peter Brindell et tutti quanti bi logično tudi imeli svojo besedo v upravljanju diktature, ker so proletarci, ali pa bodo do tistega časa. In s temi gentlemeni pridejo v poštev vsi dobri delavci, ki se prištevajo socialistom, komunistom, anarhistom, single-taxarjem, neodvisnim, svobodomiselnim, katoličani, godrnjači in zabavljivci in vsi elementi, iz katerih obstoji družba. Ali ne bi bil to gloriozni konglomerat za izvajanje diktature nad proletarijatom? Pa so vendar vsi proletarci. Ali bi bil Vlodeck pripravljen podvreči volje in zahteve vse te pisane družbe in jo strniti v eno uniformirano celoto? Ali bi mogel vse različne zahteve tolikih elementov spraviti v eno soglasje? Vse te težave se bodo dogajale v civilni vojni, v zunanjih vojnah, v vrtincu smrtnih nevarnosti proletarski diktaturi.

Gotovo je, da bi Mr. Vlodeck ne prevzel vodstva pod takimi okolščinami, razun, ako bi imel v pomoč jako stranko s specifičnim programom, ki bi bila pravomočna izvesti svoj program. In ravno to je, kar pomeni diktatura proletarijata v Rusiji. In vsled tega je tretja Internacionala opustila izogibajočo, ohlapno, brezpomembno terminologijo, ki je prevladovala v dnevih pred našo akcijo, ter se prijelja definitivnosti in realnosti. Preciznost je povelje sedajnosti in te ne manjka v besedilu tretje Internationale.

In to je eden izmed mnogih razlogov, zakaj je tretja Internacionala neoporečno opravičena držati vodstvo proletarijata vseh dežel. Ker uvaja v revolucionarno socialistično gibanje elemente discipline, kon-

centrirane akcije, realistično in fundamentalno marksistično propagando, pridobiva vsak dan na svojih vplivih in na priznanjih. Stranka za stranko se ji pridružuje, proč od nje pa so le nepomembni voditelji brez pristavev, pa tudi razne razstrešene skupine, ki so se otresele starega vodstva, novega pa še niso dobile in zato niso še prišle na novo pot. Ampak tudi te pridejo.

(The Socialist Review)

Ferdo Plemič:

O Klanjacijski sreči.

Nekoč je živel oče, ki je imel sina in temu sinu je bilo ime Klanjacijski. Ko je Klanjacijski postal deček, je z drugimi vrstniki stregel gospodu župniku pri maši. Zato je vsakokrat prejel karantan v dar. To je dečku ugajalo, pa ugajala mu je tudi čast, ki je bila združena s tem opravilom. Peklo ga je samo to, da je moral čast in denar deliti z drugimi dečki. Ali rekel ni nič.

Nekoč je šel Klanjacijski z gospodom župnikom daleč v hribe previdet staro ženo, ki bi bila rada umrla, a ni mogla. Tri ure hoda je bilo tjakaj. Ko pa je župnik opravil svoje, so postavili domači ljudje pred njega in Klanjacijski skledo kuhanega krompirja, ki je bil obeljen s tremi ocvirki. Bili so pač ubogi hribovci in niso imeli drugega. Župnik in ministrant pa sta bila lačna, posebno so se dečku kar sline cedile po onih treh ocvirkih. Pa sedeta k mizi in primeta za vilice.

"No Klanjacijski, zdaj se pa le loti ocvirkov!" de župnik dobrodušno, vendar je upal, da fant ne bo pojedel vseh. To željo mu je Klanjacijski menda bral z obraza, ker brez obotavljanja reče: "Gospod premilostjivi, če ne zamerijo, ocvirkov pa ne bom jedel, ker jih ne morem, delajo mi težko sapo."

In tako sta jedla župnik ocvirke, Klanjacijski pa krompir. Od takrat je bil Klanjacijski prvi in edini ministrant v vasi.

Klanjacijski so nato poslali v šolo, v samostansko šolo, kakor so pač v onih časih obstojale v deželi. Pa je precej dobro izhajal le s patrom Otonom sta si bila večasih navskriž. Sicer pa je bil pater sam kriv, ker je bil sila nervozen in se je rad kregal. In ko nekega dne uči v šoli latinščino, naroči Klanjacijski naj prevede stavek:

"Non omnis moriar."

Klanjacijski je bil raztresen, pa je prevedel:

"Nisem v omnibus moral."

Pater Oton pa ni bil raztresen, zato prisoli Klanjacijski temeljito klofuto, tako, da je Klanjacijski za pet minut prenehal misliti.

Po pouku pa je bilo patru, ki je bil drugače vrla dobročina, žal, da je fanta tako udaril. Zato ga pokliče k sebi in mu reče:

"Klanjacijski, te je hudo bolelo? Nič mi ne zameri, veš, nagle jeze sem."

Klanjacijski pa sedaj ni bil raztresen, zato hitro prekine patra:

"O blagi oče, kakšna krivda naj bo to za vas, če se je moje lice drzno približalo vaši blagoslovljeni roki."

Pater Oton čudom odpre usta, ker pater Oton je bil zdrav na duši in telesu. A nato reče s preroki glasom:

"Klanjacija, ti si človek, ki ga čaka še velika bodočnost. Slušaj moj svet in po končani šoli stopi v javno službo devete dežele."

In Klanjacija je slušal patrov svet in ni mu bilo žal. Dvigal se je od časti do časti više in više, da so se vsi čudili, le pater Oton ne. Ta je, ko je prišel pogovor na Klanjacija, dejal vedno:

"Ta guncvet ta! Ta pride še daleč."

Postal je Klanjacija eden prvih uradnikov v deveti deželi. Slednjič je sicer umrl kakor vsi ljudje, a čaščen in slavljen kakor malo kdo. In slednje njegove besede, ki jih je zašepetal na smrtni postelji, so bile:

"Kakor gospod predstojnik mislijo in želijo..."

Ker je bil pa tako imeniten mož, so ga takoj po smrti balzamirali.

"Ni ravno treba bilo," je dejal pater Oton, ko je slišal o tem, "saj je bil Klanjacija skozi vse življenje mumija."

Ko so pa Klanjacijev truplo v to svrhu raztelesili, so zapazili, da nima hrbtnice.

"Evo, kar sem že davno slutil," je vzkliknil pater Oton.

In ti mladenič, nada naša, vzemi si srečnega Klanjacija za zgled, prepirljivega patra Otona pa ne.

Vsakih deset let—pet vojen.

V zadnjem stoletju je bilo petdeset vojn ali po-
prečno vsako drugo leto po ena. Seznam teh vojn,
ki smo ga posneli po statistiki, predloženi svoječas-
no amerišskemu senatu, je sledeči:

Napoleonove vojne od leta 1792 do 1815.

Vstaje španskih kolonij 1810—1820.

Revolucija v Neaplju proti vladarju, kralju Fer-
dinandu — 1821.

Vstaja v Piemontu proti avstrijski vladi — 1821.

Revolucija v Španiji proti kralju Ferdinandu
VII. — 1822.—1823.

Revolte Grkov proti turški vladi — 1821—1827,
znane kot vojne za neodvisnost Grške.

Vojna med Anglijo, Rusijo in Francijo kot za-
veznice proti Turčiji za neodvisnost Grške, — 1827.

Vojna med Rusijo in Turčijo — 1828—1829.

Revolucija v Franciji proti Karlu X. in vpo-
stavljenje Orleanske dinastije — 1830.

Vstaja v Belgiji proti združitvi s Holandsko s to
posledico, da je Belgija postala neodvisna — 1830.

Vstaja v Varšavi — revolucija na Poljskem pro-
ti Rusiji — 1830—1831.

Vstaja v papeževi državi — 1831.

Civilna vojna na Portugalskem — 1828—1833.

Civilna vojna v Španiji — 1833—1839.

Vojna med Turčijo in Egiptom — 1832—1833.

Vojna med Turčijo in Egiptom — 1839—1840.

Vojna med Turčijo in Egiptom (Turčiji so po-
magale Rusija, Prusija, Anglija in Avstrija) —
1841.

Revolucija v Franciji — republika proglašena —
1848.

Revolucija na Češkem proti avstrijski vladi —
1848.

Vstaja v Lombardiji proti avstrijski vladi —
1848.

Vojna med Francijo, združeno s Piemontom,
Revolucija v Berlinu — 1848.

Vojna med Dansko in nemško federacijo—1848.

Vojna med Avstrijo in Ogrsko — 1849.

Krimska vojna — Turška, Anglija, Francija in
Piemont proti Rusiji — 1854—56.

Vojna med Francijo, združeno s Piemontom,
proti Avstriji — 1859.

Vojna med Piemontom, ki ga je zastopal Gari-
baldi, in Neaplom — 1860.

Revolucija na Poljskem proti Rusiji — 1863.

Vojna med Avstrijo, združeno s Prusijo, proti
Danski zaradi Schleswig Holsteina — 1864.

Sedemtedenska vojna — 1866.

Francosko-nemška vojna — 1870—71.

Ašantska vojna — 1873—74.

Srbsko-turška vojna — 1876.

Rusko-turška vojna — 1877—78.

Afganistanska vojna — 1879.

Vojna proti Zulukafrom — 1879.

Egipčanske vojne — 1882.

Srbsko-bolgarska vojna — 1885.

Kitajsko-japonska vojna — 1894—95.

Vstaja na Kubi — 1895.

Grško-turška vojna — 1897.

Bursko-angleška vojna — 1899—02.

Rusko-japonska vojna — 1904—05.

Italijansko-turška vojna — 1911—12.

Balkansko-turška vojna — 1912—13.

Svetovna vojna — 1914—18.

Skupaj 51 vojn.

Izkazi o prejšnjih 50tih vojnah, kolikor se tičejo
števíla vojščakov, mrtvih in ranjenih, kakor tudi de-
narja, izdanega za vojno, kažejo, da je vseh teh 50
vojn stalo v obeh ozirih približno toliko, kakor zad-
nja — 51ta vojna sama.

Rev. Anton Sojar modruje v Glasilu K. S. K. J.
o kapitalizmu in socializmu. Iz njegovih čenč, ki
se v vsakem drugem stavku tepejo z zdravo pamet-
jo, je razvidno, da Tone ponavlja ravno tiste reči,
ki jih je tako navdušeno mazal v "Amerikanskem
Slovencu" pred desetimi leti. Razvidno je tudi, da
se ni Tone prav nič naučil v desetih letih. Deset
let z epohalnimi dogodki je šlo mimo, a Tone je ostal
stari Sojar, samo postaral se je za eno desetletje,
zato pa je še bolj otročji. Tone ima vsekakor do-
volj časa, zato naj ga zapravlja kakor hoče. Če bi
hoteli odgovoriti na vse njegove zmedenosti, bi mo-
rali ponoviti vse tisto, kar mu je "Proletarec" po-
svetil pred desetimi leti, ampak tega ne bomo sto-
rili.

Če je vam naročnina potekla, ne odlašajte s
ponovitvijo. Poleg svoje pošljite še eno novo na-
ročnino, ako mogoče.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

LA SALLE, ILL. — V 712. številki Proletarca sem opazil iz naše naselbine dopis neke naročnice, katera vprašuje, kje je svota, ki se je nabrala ob priliki shoda sod. Joška Ovna v LaSallu. Omenja, da se je nabrala \$13. To ni pravilno, kajti na shodu in zunaj shoda sem nabral \$15.50.

Kot jaz razumem je bil sodrug Oven za svojo agitacijsko pot po naselbinah za prirejanje shodov plačan od J. S. Z., ne pa od lista Proletarca. Zato je bila naša dolžnost pomagati pokriti stroške J. S. Z. in v ta namen je bil denar nabran. To lahko potrdijo vsi sodrugi našega kluba in da je bila svota izplačana v ta namen, izkazuje mesečno poročilo in potrdilo.

Iz omenjenega dopisa se lahko spozna, da naročnica ne ve ničesar o delovanju našega kluba zato ker ni članica kluba št. 4, JSZ.

Dasiravno sem že večletni naročnik Proletarca, se še nisem nikoli laskal, "kako dober list da je Proletarec" (to mi lahko potrdi uredništvo Proletarca), kajti jaz vem da je in to ve vsakdo, ki ga pazno čita.

Priporočam naročnici, naj pride na sejo in pristopi h klubu. Potem ji bo vse delovanje te organizacije znano.

Dobro bi bilo, če bi v svojem dopisu še omenila nekoliko o ex-socialistih, ki so na volilni dan na papirju socialisti, drugače pa delujejo za kandidate republikanske in demokratske stranke, seveda, za dober "bakšis."

Ni treba, da bi človek kazal svoj socializem s tem, da se tolče po prsih, češ, glejte me, jaz sem tak in tak ali taka in taka, drugi pa so slabši od mene. Delujmo za stvar odkrito, brez hinavščine. Socialistični propagandi ne koristijo tisti, ki s hinavščino krijejo svoj socializem, ki seveda ni socializem. Pot do uspeha pa je v tem, da se deluje brez mržnje, brez natolečevanja, sporazumno, s sodelovanjem drug drugega za socialistično organizacijo in njeno glasilo.

Vencel Obid.

Razprava h kongresu J. S. Z.

CHICAGO, ILL.—Kratka doba nas loči do četrtega rednega kongresa J. S. Z. Ta kongres bo imel zelo važne naloge, važnejše, kakor pa katerikoli prejšnjih kongresov J. S. Z. Poleg raznih taktičnih vprašanj bomo imeli določati tudi o reorganiziranju J. S. Z., kajti dosedanji razvoj nam dokazuje, da se mora nekaj storiti, ako hočemo privedi naše delovanje na uspešnejša pota.

Pred našim kongresom se bo vršila konvencija ameriške socialistične stranke, ki bo imela med najvažnejšimi nalogami določiti svoje odnose napram tretji Internacionali, sprejeti ali zavreči njenih 21 pogojev, ali pa izdelati svoje pogoje za pristop. Ako stranka sklene, da se ne pridruži k tej Internacionali, ali ako sklene, da bo stopila v zvezo z voditelji dunajske konference, bo za naš kongres važno vprašanje, če naj naša organizacija še v nadalje ostane v stranki in jo podpiramo. Pričakovati je, pa naj sklene stranka eno ali drugo, da ne bo zadovoljila vseh struj, in to bo morda tiralo stranko v še večji razdor. Zeleti je, da se to ne zgodi, toda morda se bo takim posledicam nemogoče izogniti, kajti razlika v mišljenjih je danes večja in razmere bolj napete, kot kedaj poprej. Vsekakor pa je izključeno, da bi mogla strankina konvencija v pogledu Internacionale zadovoljniti vse struje, pa naj že sprejme ali pa zavrne 21 točk tretje Internacionale. Vслед tega bo tudi naloga kongresa J. S. Z., da bo razpravljal o tretji Internacionali, katero danes lahko imenujemo edino, ki ima pogoje za življenje. Vse drugo je za nas eksperiment, katerih pa smo že imeli dovolj. Ta Internacionala je pokazala s svojo taktiko proletarijatu pot, po kateri mora hoditi, če hoče doseči uresničenje svojih ciljev. Razni predsodki, ki smo jih imeli o nji, nas danes več ne opravičujejo, da bi

ostali izven nje. Priporočljivo je, da se pripravimo za vse slučaje. Kako bo potekla konvencija stranke, nam seveda ne more biti znano naprej. Lahko pa si za naš kongres pripravimo pot, po kateri bomo hodili v bodoče.

Omenil sem že prej, da bo potrebno J. S. Z. reorganizirati, ako hočemo vršiti v bodoče naše delo uspešnejše. Sod. Petrich je v majski izdaji Proletarca naštel precej naših slabosti, ki se nas držijo vseh brez izjeme, tudi Petriča. Te slabosti, ali napake, so se v nas tako ukoreninile, da bo vzelo precej časa, predno se jih bomo iznebili. Res je, da je bila začetna taktika J.S.Z., da njeni člani sodelujejo v drugih, nepolitičnih organizacijah in od tega sodelovanja smo pričakovali velikih uspehov. Po desetletnih izkušnjah pa je rezultat ta, da nas slabi ravno to, ker naši sodrugi v naselbinah posvetijo preveč časa drugim organizacijam in ga jim ostane premalo za socialistično propagando. Opazimo lahko, da kakor hitro prične kak sodrug delovati v kateri drugi organizaciji, prične zanemarjati delo za J. S. Z. Eden največjih dokazov za to trditev je nam organizacija J. R. Z., kateri smo tekom vojne posvetili toliko časa, da smo J. S. Z. popolnoma zanemarili. Če bi nevarnosti ne opazili pravočasno, bi danes najbrž ne imeli več J. S. Z. Vso odgovornost za padeč bi imeli tisti sodrugi, ki so tekom vojne posvetili vse svoje energije J. R. Z. Ker imamo v tem oziru izkušnje, moramo paziti, da se v bodoče ne bodo več dogajali taki slučaji, kajti ti grehi nam bodo še dolgo na poti pri našem bodočem delu.

Druga naloga kongresa J. S. Z. bo, da najde širša pota za agitacijo med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki. Kar priznajmo, da smo od zadnjega kongresa na članstvu nazadovali in zato je potrebno, da še pred kongresom razpravljamo o vzrokih nazadovanja. Mogoče se takile stavki kakšnemu sodrugu ne dopadejo, ampak moj namen ni, da bi se kazali velike pred našimi nasprotniki, če smo šibki in v slovenski javnosti skoro brez vsakega večjega vpliva. Bili so časi, ko je bil naš ugled in vpliv mnogo večji in naš list bolj razširjen. Zato le kar priznajmo, da smo z dosedanjo taktiko izgubili skoro vse zaupanje. Vслед teh dejstev je potrebno, da postavimo J. S. Z. na tako podlago, ki ji bo pridobila ponovno zaupanje, kakoršnega je imela v prejšnjih časih. Posvetimo naše sile v bodoče samo socialistični agitaciji, vse drugo je za nas brezpomembno, pa naj bodo razmere redne ali izredne. Izkušnje imamo, da se lahko opravijo v stranki s stranko vsa tista dela ki so koristna za socializem in stranko, ne pa v drugih organizacijah, ki se danes morda ogrevajo za socializem, ko pa pride čas pomagati socialističnemu delu in akcijam, se pa naleti na odločen upor.

Ko sem ravno pri agitaciji, naj omenim še Proletarca, ki predstavlja velik del naše agitacije. Za nas je pred vsem važno, da se na bodočem kongresu izrečemo, da mora biti list samo za propagiranje socializma, nikačor pa ne smemo dopustiti, da bi se ga izrabljalo za propagiranje kakih socialnih reform in pridobivalo članstvo in čitatelje lista za take organizacije, ki imajo namen izvajati reforme. Naša bodoča taktika naj bo pobijati reforme, ker smo prepričani, da s socialnimi reformami v kapitalistični družbi ne dosežemo nikdar cilja, ker ni nikjer garancije, da take reforme tudi za vedno ostanejo. Naš cilj mora biti, da si pridobitve tudi ohranimo. V času, ko propada kapitalizem, se ne smemo zadovoljiti z reformami, ki nam jih nudi kapitalizem, da si s tem podaljšuje življenje.

Zeleti bi, da naši sodrugi posežejo v razpravo, kajti iz nje bo razvidno mnenje in želje večine članstva, kakšna naj bo v bodoče naša organizacija in kako naj bo umerjena naša agitacija. Sodrugi, na delo! Spoznajte, da je kongres J. S. Z. za slovensko, oziroma jugoslovansko delavstvo, veliko večjega pomena, kakor pa konvencija kake naše podporne organizacije. Kar dar se vrše razprave o takih konvencijah, se čutite

vselej poklicane, da izrečete svoja mnenja. Čemu molčite sedaj, ko se gre za kongres J. S. Z.? Pričakujem, da se udeležite razprav, in sicer v glasilu Proletarca, ker sem že parkrat opazil, da se naši člani radi poslužujejo nesocialističnih listov za razprave. Bodimo taktični in se za take spise poslužujmo Proletarca, ki je edini od socialistične stranke priznan slovenski socialistični list. Priporočam, da se gre sedaj pred kongresom na delo za pridobivanje novih članov, da bo štela Zveza do takrat vsaj tisoč članov.

Frank Aleš.

KORESPONDENCA TAJNISTVA J. S. Z.

F. K. Frankfurt, Ill. — Ne, nam ni nič znano, da bi imela S. L. P. kakšno odrejeno stališče z ozirom na tretjo Internacionalo; vemo le, da tistih 21 točk stranka ne sprejme brezpogojno, vzlic temu si pa S. L. P. prizadeva, da jo moskovska Internacionala prizna kot "edino pravo in čisto" socialistično stranko v Ameriki. To povdarjajo s stališča, da je bil baje DeLeon, duhovni oče S. L. P. tisti arhitekt, ki je izročil ruskim boljševikom "blue print", kako je treba izvršiti revolucijo in jo dovesti do uspešnega zaključka. Če je DeLeon odgovoren tudi za neuspehe pri revoluciji, uredniki S. L. P. listov, ki to trdijo, ne povedo.

De Leon je osnoval mednarodno industrialno unijo, katera gl. stan je v Detroitu, Mich. Članstvo te unije se rekrutira iz članstva S. L. P. Ta unija propagira — kakor konstatira pravilno slovenska Socialistična Zaveza v Clevelandu — deleonizem. To se pravi da propagira gotove vrste sekto, ki se ne ozira na historičen razvoj in gospodarske razmere v deželi, ampak na evangelij, ki ga je povel De Leon. De Leon je umrl, ker je živel in je bil umrljiv; njegova industrialna unija ne bo nikdar umrla, ker ni nikdar živela; S. L. P. je pa tako ustvarjena, da ne more živeti ne umreti, kar je gotovo največje zlo, ki ga morejo roditi tako dogmatične tendence, kot vladajo pri S. L. P.

Kar se tiče pobiranja svojih "nasprotnikov", ki jih vidi S. L. P. v svoji domišljiji (kdo bo neki nasprotnoval organizmu, ki ne more živeti ne umreti?) niso uredniki S. L. P. glasil ni izbirčni. Ravnaajo se po starem jezuitskem načelu: le obreknj, nekaj bo že ostalo. Najspretnejši so v demagoštvu in potenciranju. Seveda ima pri tem opraviti tudi lep del neznanje o socializmu. — Iz njihovih člankov bi moral človek sklepati, da je kapitalizem vse od začetka nekakšna konspiracija in da mora biti nekaj takega tudi socializem. Zato govore včasih, kakor da imajo v svojih shrambah spravljene vse "blue prints" bodočih revolucij. A ne samo to; marveč da imajo v svojih shrambah shranjene vse "dokaze" in seznam vseh gospodarskih in političnih delavskih organizacij, ki so se "prodale" z dušo in s telesom kapitalističnemu razredu. Sploh se vedejo, kar se socialističnih nauk tiče, diletantski in strašno "silly". Tako "advertiziranje" socializma potom gotovih oseb, ki so bile nekaj duša gibanja S. L. P. pomeni duševni bankrot S. L. P. in se resničnemu marksistu studi v dno duše, ker prehaja v domeno socialističnih quacksov in mazačev. Really, such things make one sick.

Organizacijski fond J. S. Z.

Chicago, Ill. — Člani društva Narodni Vitezi št. 39 SNPJ po 50c: Fr. Udovich, J. Novak, M. Švigel, J. Koren; po 25c: J. Hočevnar, F. Hudale, M. Knapič, J. Habat, Jože Koren, J. Keper, A. Breclnik, A. Kurent in A. Volk; J. Potokar 15c. Skupaj \$4.65.

Springfield, Ill. — Člani društva Springfield št. 47 SNPJ po 25c: V. Ovca, J. Bervar, F. Karmelj, A. Buc, A. Aubel, V. Golob, J. Brus, L. Simončič, M. Bizjak, Neimenovan, L. Bučar, J. Možina, J. Hrašar, Joe Ovca, J. Goršek ml., I. Tomišek, G. Majnarich, M. Dvorničič, F. Bučar, F. Golob, J. Zupančič, F. Tauchar, T. Volk, Miščin, S. Repovš; J. Goršek st. 30c; po 20c: J. Verbais, J. Lazar; po 15c: Neimenovan, Neimenovan; po 10c: M. Garbovich, J. Perko, J. Kren, J. Usman, J. Sabo; A. Komec 18c. Skupaj \$8.18.

Yale, Kans. — Člani društv. št. 9 SNPJ \$5.08.

Cleveland, O. — Člani društ. št. 51 SDPZ—J. Zaletel 30c; po 25c: J. Ash, F. Suhadolnik, F. Klemenčič, J. Trepal, A. Fink, J. Leban, J. Novakovich, A. Tomšič, E. Branisel, L. Kulavic, A. Giancomelli, F. Kolenc; po 10c: F. Budin, K. Grauer, F. Mikše, Neimenovan. Skupaj \$3.70.

Collinwood, O. — Člani društ. v Boj SNPJ \$4.70.

Chicago, Ill. — Dr. Francisco Ferrer, št. 131 SNPJ \$5.00.

Maynard, O.—Dr. Prosveta št. 275 SNPJ \$5.00.

Ely, Minn. — John Teran nabral med prijatelji Socialistične stranke \$7.47.

Skupaj v tem izkazu \$43.78

TISKOVNI FOND PROLETARCA.

XIV. IZKAZ.

CLEVELAND, O.—Frank Pena	\$	50
SYGAN, PA.—Fr. Višnikar 32c; M. Kramžar 50c; Carl Borin 50c; J. Pucell 25c; Frank Pintar 25c; J. Perko 25c; Jul. Lesjak 50c; J. Vrtačnik 25c; L. Dernovšek 25c; P. Dolenc 25c; Fr. Kastalak 50c; J. Dermota 25c; John Mravlja 25c; J. Horvat 25c; J. Pieteršek 25c; J. Ribarich 50c; J. Danesky 25c; Matt Ipavec 25c; Fr. Dolinar ml. 50c; Fr. Ursich 25c; L. Kaučič 50c; J. Jereb 25c; G. Usnich 25c; M. Leskoček 25c; G. Hantar 25c; P. Gruden 25c; L. Tame 25c; J. Henigman 25c; P. Selišnik 25c; J. Kvartich 25c; F. Likar 25c; J. Mur 25c; M. Čebela 25c; A. Guzell 25c; Frank Pustovrh 25c; G. Krek 27c; S. Bogatay 25c; Fr. Miklavčič 25c; M. Mauduš 35c; M. Dolenc 25c; Fr. Kadivnik 50c; Fr. Dolinar st. 50c; J. Ramoš 50c; Fr. Miklavčič 50c; J. Wirant 40c; A. Burufaldi 50c; R. Kramžar 25c; skupaj		15.09
GROSS, KANS.—A. Homec 20c; J. Božič 25c; L. Kupmajer 25c; J. Zetko 25c; Fr. Jenko 25c; Fr. Jenko 25c; M. Strgar 25c; J. Lekše 15c; skupaj		1.60
CLEVELAND, O.—Mike Erjavec		.50
GONEMAUGH, PA.—dr. Bonairski Slovenci št. 79 SDPZ		3.00
CLE ELUM, WASH.—Andy Zenko		1.00
PINETOWN, N. C.—A. H. Skubic		10.00
CHICAGO, ILL.—C. P.		10.00
IRWIN, PA.—Soc. klub št. 221 JSZ.		10.00
NOKOMIS, ILL.—Fr. Klopčič		1.00
LOVINGTON, ILL.—Frank Plazzotta		.50
BELLAIRE, O.—Alois Pavlinič		1.00
HOLSOPPLE, PA.—Gašpar Gaves		1.00
HERMINIE, PA.—Soc. klub št. 69, JSZ.		18.65
COLUMBUS, KANS.—Frank Čemažar		.50
CHICAGO, ILL.—John Čemažar		1.00
LA SALLE, ILL.—Soc. klub št. 4		10.00
Skupaj		85.34
Zadnji izkaz		1,549.67
Skupaj		\$1,635.01

Agitatorji na delu.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje

PROLETARCA

Aug. Komar, Cleveland, O.	5
Frank Richter, Washington, Oregon in Calif.	3
Frank Klun, Chisholm, Minn.	3
Jacob Kocjan, Cleveland, O.	2
Louis Urbancich, Detroit, Mich.	4
Blaž Brezovšek, Conemaugh, Pa.	1
M. Kabay, Collinwood, O.	2
Val. Jugovich, Rock Spring, Wyo.	2
Marion Jugovich, Chicago, Ill.	2
Frank Plazzotta, Lovington, Ill.	2
Anton Putz, Cicero, Ill.	1
Tony Zupančič, Martin Pa.	1
Jerry Alesh, Cleveland, O.	2
John Miklich, Johnstown, Pa.	2

Mike Podboj, Cleveland, O.	2
Leonard Lenassi, Meadow Lands, Pa.	1
Joe Antoncich, Gilbert, Minn.	1
J. Kokošin, Niles, O.	5
F. Z., Chicago, Ill.	1
Victor Koklich, Somerset, Colo.	1
C. P., Chicago, Ill.	1

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

UTRINKI.

Švedski parlament je sprejel zakon, s katerim se odpravlja smrtno kazen. Nasprotniki v zbornici so navajali različne argumente proti takemu zakonu, in eden glavnih je bil, da imajo skoro vse večje države vpeljana smrtno kazen. Tudi Švedska jo potrebuje za svojo varnost. Ampak zagovorniki predloge so dokazovali, da smrtna kazen ne znanjša zločinov in raditega ne izvršuje svojega namena.

Socialisti so nasprotni smrtni kazni, ki je ostane nek barbarizma. V slučajih prevratov je morda opravičljiva in med današnjim človeštvom najbrž neizbežljiva. Nikakor pa ni opravičena v normalnih razmerah. Ječe so popolnoma zadostno sredstvo za kriminalce. S smrtnimi obsodbami se ne ostraši drugih, ker niso kriminalci zato, ker hočejo biti zločinci. Tudi zločinci so produkt razmer, zato jih je treba prevrediti, da ne bodo rodile zločincev.

Nemčija je končno pristala v zavezniške zahteve in je pripravljena plačati odškodnino, kakršno zahtevajo Francija in druge zavezniške države. Ampak militaristi v Parizu vseeno niso potolaženi pa nadaljuje z gonjo za okupacijo nadaljnega nemškega ozemlja ob Reni. Italija je v tej diplomatični igri s svojimi simpatijami na strani Nemčije, pa tudi Lloyd Georgu ne ugaja ekstremizem francoskih militaristov in vlade. Glede afere v Gornji Šleziji si je privoščil par ostrih besed proti francoski vladi in pariško časopisje je seveda razburjeno, češ, da se Anglija nagiba na stran Nemčije in s tem izdaja zavezniško slogo. Ampak njihova sloga je že davno "izdana" in pokopana. Pri delitvi plena se največkrat skregajo tudi najboljši prijatelji.

Nemčija se boji, da njeno prebivalstvo ne bo dovolj hitro naraščalo, pa hoče uveljaviti naredbo, ki bo določala, da bo moral imeti vsak zakonski par vsaj tri otroke. Ako eden izmed treh otrok umrje pred petim letom, bosta morala zakonska skrbeti za drugega, toliko časa, da bo vsaki izmed treh presegal starost petih let. Starišem, ki bodo imeli več kot tri otroke, se bodo dajale nagrade. Starišem, ki so fizično zdravi, se bo dovolilo imeti do devet otrok. Neozenjene in zakonske brez otrok ali z nezadostnim številom otrok se bo obdavčilo. To je propozicija enega najznamenitejših nemških sociolo-

gov profesorja Alfreda Grotjahna, ker se boji, da bo hitro naraščanje slovanskega prebivalstva postalo nevarno nemškemu narodu.

Z nagradami se no bo zvišalo število rojstev. To lahko potrdi Francija. Družine z velikim številom otrok v mestih bodo polagoma izginjale pa tudi na deželi v tistih krajih, ki postajo "okuženi" z moderno agrikulturo. Tudi je propaganda za omejitve porodov že globoko zašla med ljudstvo in nobene nagrade in zakoni je ne bodo preprečili. Grotjahn je lahko brez skrbi, kajti nemški narod ni še na potu izumiranja in število ljudi po svetu se večja. Narodi pa so izumirali in bodo izumirali. Vsaka stvar dozori in tako tudi narod v svojem smislu besede.

Ameriško časopisje ve veliko povedati o vojni na Irskem, previdno pa skriva vesti o vojni v Zapadni Virginiji, kjer se ponavlja ludlowska tragedija. Lastniki premogovnikov, oziroma njihovi najemniki, vladajo v premogovnih okrožjih Zapadne Virginije prav na caristični način in nihče ne protestira. Glas ameriškega delavstva je tako šibek, eksekutiva Ameriške federacije dela pa je zaposljena z izdanjem izjav proti taktiki angleškega delavstva in proti sovjetski Rusiji. Delavstvo živi v natančno takih razmerah, kakršne ustvarja večina ljudstva, ki je tudi delavstvo, z izjemo Rusije, kjer ustvarja notranje razmere manjšina ne da bi vprašala za svet večino, ki živi na deželi, oddaljena od mestnega in industrialnega življenja in ne pozna potreb moderne države, posebno še ne socialistične države.

Thomas A. Edison pravi, da se napredek civilizacije lahko pospeši v 20. letih za deset stoletij, ako se opusti sedanji dolgočasni sistem poučevanja v ljudskih šolah in se ga nadomesti s kinomotografi. Šolske knjige, pravi Edison, so dolgočasne in otroci jih mrze. Vse drugačen pa bo uspeh, če se otroke prične poučevati s premikajočimi slikami. To jih bo zainteresiralo, ker jim bo ta sistem razumljivejši in to bo blagodejno vplivalo na razvoj duha.

Sistem, kakršnega priporoča Edison, bo uveden v ljudsko šolstvo. Priznati se mora, da bo mladino mnogo lažje učiti s pomočjo kinemotografičnih slik, kakor pa samo s knjigami in pripovedovanjem. Ni pa resnično, da se bo s pomočjo teh slik pospešilo civilizacijo v 20. letih za 10 stoletij. Kajti, kakor se lahko zastrupljajo otroški možgani na en način, tako se jih lahko na drug način. S premikajočimi slikami se jim lahko še bolj vcepi militaristični duh, kakor pa samo s knjigami in pripovedovanjem. Ni zem se jim lahko na ta način še bolj utrdi in prezir do drugih narodov poveča. Torej ni samo vprašanje način učnega sistema, ampak kako tedene zasleduje učni sistem.

Naročajte Proletarca svojem v Jugoslaviji in Julijski Benečiji. Vsi, ki prejema list v stari kraj, so z njim zadovoljni.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

I. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

II. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAJ, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

I. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

II. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

I. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

II. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

RAZPRAVE IN DOPISI S. D. P. Z.

EAST MOLINE, ILL. — Zelo me je razveselilo, da je gl. predsednik v sporazumu z gl. tajnikom suspendiral konvencijo SDPZ. Vedno sem smatral, da bi bila naša konvencija nepotrebna, ker sem imel upanje, da je združitve blizu. V takih okolščinah pa je konvencija naše organizacije odveč.

Mogoče bodo nekateri člani s postopanjem gl. predsednika nezadovoljni, toda vpoštevajmo, da smo s tem prihranili precej tisoakov blagajni organizacije in to v času, ko vlada po deželi kriza.

Veliko je sedaj takih, ki so vsled gmotnih težav prisiljeni pustiti društvo. In če se je izpoznalo, da bi konvencija naše organizacije sedaj ko smo na pragu združenja, ne imela smisla, čemu še zahtevati, da bi se morala vršiti in s tem nakopavati nepotrebno stroške organizaciji? Zakaj naj bi se vršila konvencija, če smo pred združitvijo?

— Tudi v tem kraju je veliko brezposelnih. Slovencev je že precej odpotovalo v razne naselbine za

delom. Nekateri tukajšnje tovarne so ustavile obrat še oktobra zadnje leto. Kdo je kriv, da nam kar takole odvzamejo delo in — jelo? Farmarji pridelajo več živil kakor prejšnja leta, vsega je v izobilju, delavstvo pa strada. Krivda je na naši strani, ker nam primanjkuje zavednosti in pa smisla za edinstveno delo v organizaciji.

Anton Klanšek.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

SEJA GLAVNEGA ODBORA SLOV. DEL. PODP. ZVEZE Z ZASTOPNIKI ZDRUŽEVALNEGA ODBORA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE DNE 11. MAJA, 1921. V JOHNSTOWNU, PENNSYLVANIA.

Navzoči gl. odborniki SDPZ. Ivan Prostor, preds. Jos. Zorko, podpreds. Blas Novak, gl. tajnik. Frank Pavlovčič, pom. tajnik. Andrej Vidrič, zapisnikar. Jos. Zele, blag. Ignatz Podvasnik, 1. nadj. Ivan Grošelj, 2. nadj. Josip Golob, 2. porotnik. Dr. Jos. V. Grahek, vrh. zdravnik.

Za združevalni odbor Slov. Nar. Podp. Jednote: Frank Alesh in Ivan Terčelj.

Za upravni odbor S. N. P. J. Math Turk.

Br. Prostor otvori sejo ob 9. uri zjutraj in pojasni navzočim, da se je ta seja sklicala v svrhu sporazuma za bližajočo se združitve SDPZ. s S. N. P. J. in izraža upanje da bo ta seja rešila vse zadeve ali še kake morebitne zapreke nanašujoče se za udeležitev združenja; omenja da ima sedanja seja rešiti precej važen problem, namreč urediti zadeve po najboljši previdnosti, katere so imele priti na dnevni red na konvenciji. Upa, da se bo vse povoljno rešilo in stem prihranilo precejšnje izdatke organizaciji stem, da je nameravano 5. glavno zborovanje suspendiralo.

Br. tajnik poroča, da je vse gl. odbornike pismeno obvestil glede te seje kljub temu se pa niso udeležili sledeči: Anton Hočevar, pom. blagajnik, Zofi Birk, 2. nadj. Martin Oberžan, preds. por. odbora ter Franc Teropčič, 1. porotnik, ki pa so se vsi opravičili, da se jim vsed zaposlenosti ni mogoče udeležiti te seje.

Br. Alesh želi, da se pričujoče zastopnike SNPJ., oziroma združevalnega odbora, smatra kot goste in da so se udeležili te seje z namenom, da poročajo o združevalnem delu in da bodo sugestirali stvari katere bi pripomoglo, da se združenje v kratkem času in po najboljši previdnosti reši.

Na željo navzočih prečita br. Novak "Decree od Insurance Departmenta države Illinois, ki se glasi:

WHEREAS, A certain reinsurance contract entered into on March 22, 1921, by and between the Slovenic National Benefit Society, a fraternal beneficiary society organized and existing under the laws of the State of Illinois, and the Slovenic Workingman's Benefit Union, a like society organized and existing under the laws of the State of Pennsylvania, and wherein and whereby the Slovenic National Benefit Society has reinsured the business of the Slovenic Workingman's Benefit Union, has been presented to the director of Trade and Commerce of the State of Illinois, for approval; and upon consideration thereof was, on the twenty-sixth day of April, A. D. 1921, duly approved upon condition that before said approval took effect there should be filed in the Department a report of examination of the said Slovenic Workingman's Benefit Union, made by an actuary of recognized standing, which report should find by its terms that the said society so examined is one hundred per cent solvent as to death benefits as determined by the National Fraternal Congress Tables; and:

WHEREAS, On to-wit, the twenty-eighth day of April, A. D. 1921, there has been filed in this Department a report by J. H. Nitchie, actuary of recognized standing, by the terms of which report it is stated that the Slovenic Workingman's Benefit Union is one hundred per cent solvent as

to death benefits as determined by the National Fraternal Congress Tables;

IT IS THEREFORE ORDERED that said contract of reinsurance aforesaid, dated March 22, 1921, be and the same hereby approved.

In witness whereof I hereto sign my name as Director of Trade and Commerce of the State of Illinois and cause the Official seal of the Department of Trade and Commerce of the State of Illinois to be hereto affixed this twenty-eighth day of April, A. D. 1921.

George A. Barr,
Director of Trade and Commerce
of the State of Illinois.

Attest:

Fred W. Potter,
Superintendent of Insurance
of the State of Illinois.

Br. Alesh želi, da se prečita pismo Ins. Commissionerja države Pennsylvanije. Br. Novak poroča, da nima pri rokah tega pisma, ker ga je bil poslal br. Prostorju ter da ne more momentalno tega ustreči; omenja, da je odgovor Ins. Comm. države Pa. dovoljen in da je na podlagi istega in v sporazumu obeh državnih Ins. Dept. bilo dovoljenje združitve končno doseženo.

Br. Alesh poroča, da je SNPJ. potom izredne konvencije združitveno pogodbo odobrila v celoti, da se je pa odobrile po Ins. Dept. nekoliko zavlekla. Vzrok je bila klavzula v pogodbi sto procentna solventnost, za kar se je takoj preskrbelo, da je izdal Actuar Nitche proračun za obe organizaciji. S tem delom se je hitelo, da se je zamoglo konvencijo še pravočasno preklicati. Omenja, da je ta združitev dobrena na podlagi takozvanega reinšuranja (prezavarovanja), ki pa bistveno soglaša z združitveno pogodbo. Br. Vidrich omenja, da besedo reinšuranje ne bo dobro uplivala na članstvo, ker poprej se je vedno rabilo besedo združitev ne pa reinšuranje sicer pa omenja, da je končno vse eno; poglobitveno je da je članstvu zajamčena enakopravnost v skupni organizaciji; temu mnenju se pridružuje br. Zele in želi, da se beseda reinšuranje popolnoma izpusti.

Br. Alesh poroča, da je bila to edina pot, da se je prišlo na ta način do uspeha, in želi da se gre z delom naprej ne glede na to, pač pa da se držimo pogodbe, ki odgovarja postavnemu dovoljenju.

Br. Pavlovčič vpraša Alesha, ako je vsebina pogodbe ostala ista kot je bila po članstvu sprejeta. Alesh omenja, da je pogodba ista razun par klavzul oziroma besedi se je moralo spremeniti, ki pa ne spremene prvotnega načrta. Br. Turk omenja isto v klavzuli "Versko politično, etično i. t. d., da je zajamčeno v združeni organizaciji za vse enako, nadalje je uvrščeno, ker se združujemo pod charterjem SNPJ. in ker imajo gl. odborniki SNPJ. štiriletno dobo svojega uradovanja se je v pogodbi zajamčilo, da združitvena konvencija zamore izvoliti glavni odbor za skupno organizacijo, neglede na službeno dobo gl. odbora SNPJ.

Br. Alesh poroča, da po njegovem mnenju so zapreke za združitev sedaj popolnoma odstranjene in želi, da naj navzoči izrazijo svoje mnenje o tem.

Br. Novak omenja, da imamo sicer Decree of Ins. Dept. države Illinois, da nimamo pa v rokah decree še od Ins. Dept. Države Pennsylvanije.

Alesh poroča, da odvetnik Strover smatra poročilo Ins. Commissionerja države Pa. za zadostno odobritev in po njegovem mnenju to zadostuje.

Math Turk omenja, da kdor je v dvomu, da ni odobrena pogodba od pennsylvanskega Ins. Dept., se lahko informira pri istem; sicer bi illinoiski Ins. Dept. ne zamogel odobriti pogodbe brez privoljenja prvega.

Seje se udeleži sobr. Jos. V. Grahek.

Br. Golob želi nekoliko pojasnila, kako bo z mladinskim oddelkom glede združitve.

Alesh omenja, da se bo mladinski oddelk pozneje uredil kar najbolj pravilno s pomočjo skupnega odbora. Do tega časa pa da je najbolj priporočljivo, da se take otroke, ki so pri večjih organizacijah zavarovani, smatra za večkratne člane.

Brat Novak priporoča, da se vpraša Zavarovalninski oddelk, ako je dovoljeno izdati več polic po sameznim članom.

Tu gori navedena poročila navzoči vzamejo na znanje.

Br. Prostor želi da se začne razpravljati glede načrtov za transakcijo.

Br. Alesh omenja, da so se zastopniki združevalnega odbora SNPJ. ravno največ stega razloga udeležili tega sestanka in želi, da se definitivno izdelata načrt in določi čas za selitev in sicer v najkrajšem času.

Br. Turk sugestira, da se transakcija takoj uredi. Br. Podvasnik je proti temu načrtu pač pa je zato, da se tak ukrep objavi preje v glasilu da bo na ta način članstvo obveščeno o načrtu, predno se transakcija in selitev izvrši, a med tem časom da se za to ukrejo kar najbolj vse uredi.

Br. Alesh priporoča, da se gl. urad SDPZ. takoj preseli v Chicago v gl. urad SNPJ. v Chicago, ob enem da se denarne transakcije v najkrajšem času uredi na Bankah in sicer potem transferacije na ime S. N. P. J.

Vidrich je mnenja da bodo nastale kake zmešnjave ako se selitev takoj izvrši, je pa zato da se določi primeren čas in sicer vsaj toliko, da se vse dohodke in izdatke za mesec Maj pravilno zaključijo, iz razloga da se zamore obdržati boljšo kontrolo nad poslovanjem za časa selitve.

Br. Alesh priporoča, da se gl. tajnik SDPZ. takoj preseli v Chicago, medtem ko naj pomožni tajnik uraduje v Johnstownu še toliko časa, da se ves prenos popolnoma dovrši.

Br. Turk temu ugovarja ter ne vidi te potrebe, pač pa priporoča, da se gl. urad enostavno preseli ter se tam začne poslovati v celoti.

Br. Podvasnik temu ugovarja, ter ponovno sugestira svoj načrt.

Br. Alesh pojasnjuje, da je garancija članstva S. N. P. Z. dovolj jasno vključena v pogodbi in ni misliti, da bi bil kateri član prizadet radi takojšnje selitve in je zato da se selitev takoj izvrši. Za ta načrt so še br. Pavlovčič, Prostor in Zorko in so mnenja, da ni nobenih zaprek za selitev. Končno stavi br. Pavlovčič predlog, da se preseli gl. tajnik SDPZ. v Chicago dne 20. maja 1921; podpira br. Zorko. Protipredlog br. Podvasnika za 1. junij, podpiran po br. Vidrichu. Za protipredlog so Podvasnik, Vidrich in Dr. Grahek, za predlog, Novak, Pavlovčič, Zorko, Zele, Grošelj in Golob.

Br. Pavlovčič opozarja navzoče, da je potrebno, da se ta sklep objavi v par uglednih listih v Cambria County ker tako zahteva postava države Pennsylvanije, ker enako se je moralo izvršiti tudi ob času selitve urada dr. Sv. Barbare iz Forest City v Johnstown. Alesh je mnenja, da tega ni potreba ker ta slučaj je iz ene države v drugo, vendar naj se o zadevi dobi informacije.

Br. Prostor želi, da se kaj ukrene glede delavnih moči za poslovanje v uradu. Br. Turk želi, da se upošljeno osebo v gl. uradu SDPZ. ako ne stalno vsaj začasno preseli v Chicago in izraža upanje, da se bo to tudi zgodilo ker je to potrebno in tudi dolžnost.

Br. Prostor vpraša Br. Novaka, ako je on v kratkem pripravljen se preseliti. Vprašani poroča, da mu je ta korak v tako kratkem času sicer težko izvršiti, vendar bo po možnosti to storil.

Br. Prostor vpraša Br. Turka, ako se je kaj ukrenilo radi glasila. Turk poroča, da se je že vse potrebno ukrenilo, da se bo povečala obligatu številka Prosvete, da bo zadostovala za razna poročila in objave za vso združeno organizacijo.

Br. Turk želi, da se objavijo vse transakcije na ime SNPJ. v javnosti, poprej pa naj se vsa imovina pregleda in sestavi proračun da se bo zamoglo pri odaji sedanjim odbornikom SDPZ. izdelati pravilne pobotnice. Mnenja je, da se taka revizija zamore izvršiti v Chicagi že po selitvi, do revizije pa naj ima vodstvo v rokah še vedno odbor SDPZ.

Br. Grahek želi, da nadzorni odbor pregleda poleg finančnega stanja tudi celokupen inventar ter sestavi zapisnik.

Br. Turk želi, da bi se vse dohodke SDPZ. nalagalo na ime SNPJ. od katere bi se prejelo pobotnice za iste.

Br. Novak želi da naj bi se revizija izvršila takoj in po reviziji naj bi se vse dohoke in izdatke preneslo na ime SNPJ. Omenja, da je vsa imovina SDPZ. pregledana po računskih izvedencih od časa zadnje konvencije do 1. aprila, da pa še ni prejel sestavljenega proračuna od istih, in je mnenja, da bi ne bilo veliko posla s pregledovanjem.

Br. Turk sugestira, ker je že po izvedencih pregledano premoženje do 1. aprila, bi bilo najbolj umestno da pregledajo še ostale in sicer do konca poslovanja. Sledi daljša debata o tem, ki se jo udeležijo vsi navzoči. Končno stavi br. Grahek predlog, da se takoj najme računski izvedenec, da podpirano po br. Vidrichu in soglasno sprejeto.

Glede takojšnje obvestitve računskih izvedencev v smislu tega sklepa prevzame to nalogo br. Grahek.

Vidrich želi, da navzoči izrazijo mnenje glede raznih po sedanjih pravilih SDPZ. odklonjenih ali zadržanih operacijskih stroškov, ki so čakali oziroma bili odloženi za peto redno konvencijo ter enake slične zadeve. Ali naj iste uredi sedanji gl. odbor SDPZ., ali naj čakajo poznejše združevalne konvencije. Alesh poroča, da se je glede takih zadev združevalni odbor že bavil, ki pa je prišel do zaključka, da naj gl. odbor SDPZ. s pomočjo Dr. Graheka kot vrhovnega zdravnika po najboljši previdnosti reši, česar bi nadomestilo delo konvencije. Br. Turk je enakega mnenja ter izjavi da je to želja tudi gl. odbora SNPJ.

Br. Prostor želi pojasniti od br. Alesha o njegovem mnenju za čas in kraj ki bi bil najbolj primeren za bodočo združevalno konvencijo. Br. Alesh poroča, da še ni storjenega nikakega definitivnega sklepa glede konvencije iz razloga ker je to odvisno od poteka združitve s SSPZ. Omenja, da bi bil mesec september najbolj primeren čas za zborovanje, in kraj za konvencijo bi bil najbolj priporočljivo mesto Cleveland, ker na podlagi statistike društev se nahaja v državah Pennsylvania in Ohio nad polovico vseh društev. Kar je za upoštevali. To zadevo bo določil združevalni odbor pozneje. Združevalni odbor ima nalogo napraviti načrt pravil za združeno organizacijo, katere ima predložiti konvenciji. Upa, da se bo vse to pravočasno preskrbelo.

Ker je dnevni red dopoldanske seje izčrpan, vzamejo navzoči vsa poročila združevalnega odbora na manje, nakar. preds. br. Prostor zaključí dopoldansko sejo točno ob 12 opoldan.

John Prostor, predsednik.

Andrew Vidrich, zapisnikar.

SEJA GLAVNEGA ODBORA SLOV. DEL. POD. ZVEZE dne 11. maja, 1921.

Navzoči: Ivan Prostor, Jos. Zorko, Blas Novak, Frank Pavlovič, Andrej Vidrich, Josip Zele, Ignatz Podavnik, Ivan Grošel, Jos. Golob, Dr. Jos. Grahek.

Poleg navedenih članov gl. odbora SDPZ. prisostujejo zastopniki združevalnega odbora SNPJ. Frank Alesh, Math. Turk in Ivan Terčelj, katere se smatra kot goste.

Br. Prostor otvori sejo ob 1:30 popoldan, ter omenja, da se je ta seja sklicala v svrhu rešitve raznih nujnih zadev, ki bi se tikale suspendirane konvencije. Upa, da se bo zadeve vspešno kar najbolj povoljno rešilo kot delno nadomestilo glavnega zborovanja, in da se izčistijo vse zadeve SDPZ. kot samostojne organizacije pred združitvijo s SNPJ.

Br. Grahek predloži zadevo Br. Brečeljnika, člana dr. št. 111. Ta član je v ponesrečbi izgubil vseh 5 prstov na roki, kar se smatra za izgubo roke, in je opravičen glasom pravil za \$100.00 iz poškodninskega sklada. Omenjeni sobr. je prejel na podlagi prvotnega poročila zdravnika vsoto \$50.00 in ker se je izkazal opravičenim do \$100 se zadeva reši da se nakaže še ostalih \$50.00.

Dr. št. 65. Sobr. Mirko Copič je bil vsled bolezní večkratno operiran na roki posledica pa je da je postala njegova roka popolnoma nerabna, in po poročilu vrh. zdravnika se jo smatra za popolno otrpljenje. Dr. Grahek ga priporoča za odškodnino v smislu pravil \$100. Zadevo se reši po navodilu vrhovnega zdravnika.

Dr. št. 73: Br. Ivan Lebar želi, da se mu izplača odškodnina za roko. Izjava zdravnika se glasi, da je roka le delno izgubljena iz česar je razvidno da slučaj še ni dovolj jasen in radi tega se zadeva odloži.

Dr. št. 82: Br. Slapnik želi operacijske stroške za izvršeno operacijo za pretrganost, katere pa mu je vrh. zdravnik na podlagi pravil odklonil. Dr. Grahek poroča, da je več enakih zadev bilo odklonjenih ali pridržanih vsled klavzule v pravilih nanašujoče se na stroške operacij, ki določajo, da se operacijski stroški plačajo do svote \$50 to pa le v slučaju, ako je operacija nujno potrebna za ohranitev življenja. Ker pa enake operacije on ne smatra za nujno potrebne za ohranitev življenja, ni mogel izplačitev odobriti. Želi, da se v enakih zadevah nekaj ukrene, ker sam tega ni mogel storiti.

Vidrich predlaga, da gl. tajnik predloži vrhovnemu zdravniku vse iste zadeve za katere so se člani pritoževali vsled odklonitve, in da vrhovni zdravnik reši po najboljši previdnosti iste, v nobenem slučaju pa ne sme svota presežati \$50. Predlog podpiran po br. Novaku in soglasno sprejet.

Dr. št. 59, zadeva br. Ivan Jerant in Frank Kopjar: Za ta dva člana niso bile listine vzorec št. 3. poslane o pravem času v gl. urad, kot določajo v to pravila, radi česar je bila bolniška podpora odklonjena. Ker ni zadostnih dokazov zakaj da so listine bile toliko časa pridržane, in čegova krivda, ostane zadeva pri starem.

Dr. št. 100, zadeva umrlega John Soledsky član bivše postaje Sv. Barbare v Charleston, W. Va., umrl je v mesecu Juliju leta 1915 in je bil zavarovan za vsoto \$250.00. Po razpadu ondote postaje so ondotti člani posamezno spadali k postaji št. 1. (sedaj 100) v Forest City, Pa., kamor so plačevali svoje mesečne prispevke. Ker postaja št. 1 ni prejela več časa potem nobenega obvestila niti mesečnih prispevkov od tega člana, ga je tajnik dr. št. 100 v mesecu marcu 1916 suspendiral oziroma črtal. Iz poročil je razvidno, da je bil omenjeni v času njegove smrti polnomočen član. Konzulat poljske republike v Pittsburghu vprašuje v imenu dedičev za posmrtnino.

Po kratki debati se sklene, da naj gl. tajnik zahteva Certificiate omenjenega člana, in konzulat naj predloži poverilnico, da je on opravičen ta denar iztirjati.

Dr. št. 30: Prošnja bivšega člana Jakob Kovačiča ki se nahaja v skrajni bedi vsled po vojni porušene doma in vsled raznih bolezní v njegovi družini v stari domovini, se naroči društvu da naj samo podvzame kake korake v tem oziru.

Dr. št. 66, zadeva Anton Lipovška: Njemu je bila po dolgotrajni raz pravi nakazana vsota \$250.00 kot odpravnina ter poslana na društvo; društvo mu je to vsoto poslalo na neko banko v San Francisco na kateri bi imel odati svoj certifikat v zameno za to vsoto. Ker pa ima omenjeni Lipovšek baje še nekak račun z društvom radi par dolarjev, ni hotel svoj certifikat odati dokler ni ta zadeva poravnana. Banka je vsled tega čke poslala nazaj na društvo. Po kratki debati se sklene da se društvo obvesti, da naj dotične čeka pošlje nazaj na gl. urad da se iste prekličče, a Lipovškemu sporoči, da ima priliko svojo mesečnino plačevati naprej ako mu drago.

Dr. št. 112: Br. Jos. Grubar prosi za odškodnino, katero je plačal vsled izgube tožbe, ki jo je imela bivša postaja dr. Sv. Barbare v Charleston, W. Va. v znesku \$192.00. Ker je ta zadeva bila že enkrat predložena gl. odboru SDPZ., ravno tako je bila predložena konvenciji dr. Sv. Barbare in gl. odboru iste, ki jo pa nista zamogla rešiti, se tudi gl. odbor ne čuti kompetentnim zadostiti tej zahtevi.

Br. Novak predloži pritožbo društva št. 91, katera se nanaša proti predsedniku br. Prostorju, ker je slednji nameravano 5 redno konvencijo suspendiral. V pritožbi zahteva, da se odvzame moč Zvezinemu predsedniku da bi ne odločeval samovoljno o usodi S. D. P. Z. (vsled obširnosti se je pritožba omejila v zapisniku, naveden je le pomen iste.—Op. zapisnikarja.)

Br. Prostor odgovarja na pritožbo, in omenja, da je sličnih pritožb sam pričakoval, ker v tem slučaju bi ne bilo nobenemu človeku mogoče vsem ustreči; eni so zoper njegov ukrep medtem ko ga drugi odo-

bravajo. Iz tega stališča se je odločil, da konvencijo prekliče, in da je imel namen Zvezi prihraniti nekaj tisočakov, ker je popolnoma prepričan, da se združenje izvrši v najkrajšem času, za kar je smatral konvencijo brezpomembno.

Vidrih omenja, da po njegovem mnenju ni bilo umestno od Br. Prostorja, da je konvencijo že v zadnjih dneh preklical; je mnenja, da bi bila konvencija v par dneh završena in prepričan, da bi delegati kot zastopniki članstva združitve na celem črti odobrili. S tem bi se mnogo nezadovoljnih zadovoljilo; poleg tega bi se preprečilo vedno kritiziranje od strani nekaterih članov, ki vedno podtikajo gl. odboru absolutizem. Prizna, da se je s preklicom konvencije nekaj stroškov prihranilo, omenja pa, da je članstvo plačevalo v konvenčni fond v to svrhu. Br. Prostor ugovarja tej izjavi stem, da ni pričakoval ugovora proti njegovemu ukrepu; hr. Vidrih pripomni, da ima pravico izraziti česar se mu vidi umestno. Br. Novak se pridružuje mnenju br. Prostorja in odobrava njegov korak ter stavi predlog da se ukrep glede suspendiranja konvencije br. Predsednika odobri, podpira br. Zorko in sprejeto z 9 glasovi.

Br. Zorko predlaga iz razloga skorajšnje združitve SDPZ. s SNPJ., katera se ima izvršiti začenši kot delno združenje že z dnem 20. maja t. l. in ker se bo s tem dnem že začelo skupno poslovanje, da se suspendirano konvencijo smatra avtomatično preklicano. Podpira br. Golob in sprejeto.

Br. Podvasnik predloži pritožbo dr. št. 155, oziroma brala M. Krivca, v kateri zahteva pojasnila, zakaj da sta gl. preds. in tajnik konvencijo preklcala. Br. Podvasniku se naroči, da sporoči, br. Krivcu v smislu že priobčenega pojasnila br. Prostorja.

Br. Novak predloži račune za vožnje stroške štirih dospelih delegatov v Johnstown; omenja da so vsi isti prejeli obvestila o suspendaciji konvencije, da so se pa podali na pot je vzrok ta da so čitali v glasilu Proletarcu, da se konvencija vrši, medtem ko je bilo v Prosveti priobčen preklic iste. Omenja, da od društva št. 107. ni prišel delegat, pač pa mesto njega društveni tajnik ki pa ni imel pooblastila; ostali delegati so bili še od dr. št. 7, Claridge, Pa. Dr. št. 91, Greensburg, Pa. ter št. 146, Penn Sta. Pa. celokupna vožnja bi znašala \$157.6.

Br. Pavlovič stavi predlog, da se plača vožnje stroške delegatom št. 7. 91. in 146, nikakor pa ne tajniku dr. št. 107, ker se ni izkazal da je on delegat. Podpira br. Zorko, brat Golob stavi protipredlog, da se ne povrne nobenemu voznih stroškov, iz razloga, ker so bili obveščeni po gl. predsedniku o preklicu konvencije pravočasno; podpira br. Grošelj, protipredlog sprejet z 4 proti 2 glasovi, ostali se ne udeležijo glasovanja.

Br. Podvasnik želi pojasnil glede izplačane dedščine po pokojnem članu Martinu Ueman člana bivšega dr. Sv. Barbare, namreč za vsoto \$100, ki spada njegovim starišem, ki pa so med tem časom že umrli. Br. Novak mu pojasni, da je dotična vsota naložena pri Alien Property Custodian, ki pa do sedaj še ni začelo izplačevati tam naložene smrtnine, in za sedaj ne more dati definitivnega pojasnila.

Br. Grošelj predloži zadevo naložene posmrtnine pri Alien Property Custodian po umrli Agati Trebusčak. Omenja, da je pri Alien Prop. Cust. označena kot Agnes Trebuszak, kar je razlika v imenu in kar je vzrok, da se ne more dotično vsoto dvigniti, dokler se ta napaka ne popravi. Se naroči gl. tajniku, da zadevo po možnosti uredi.

Glede pobištva gl. urada se sklene, da se pooblasti br. Novaka in br. Turka, da odbereta vse kar bi bilo porabno za v gl. urad SNPJ., ostalo da se proda na javni dražbi.

Predlagano in podpirana, da se ostalo pohištvo razproda in v to svrhu pooblasti br. A. Vidriha, Fr. Pavloviča in Louis Krašna, člana dr. št. 3. Soglasno sprejeto.

Br. tajnik predloži zadevo glasila lista Proletarec, list je prevzel obveznost kot glasilo za vsoto 300 dol. letno in je bil obvezen priobčevati vse zvezne objave in račune, ves čas visokih cen ni list podražil zvezi priobčevanje, in iz danih podatkov je list imel s pri-

občevanjem zveznih stvari izgubo. Sklene se, da se vpraša upravništvo lista da poda račun v kolikor je list prizadet!

Tajnik predloži zadevo Glas Naroda, kateri vedno trdi v javnosti, da mu SDPZ. še nekaj dolguje; omenja da list G. N. je bil potom splošnega glasovanja izvoljen kot glasilo SDPZ. in prevzel obveznost na podlagi pogodbe, ki je bila storjena med listom in bivšo Sv. Barbare. Ker je pa G. N. začel ruvati proti gl. odboru in podtikal razne nepravilnosti, mu je gl. odbor dal 30 dni časa da vporabi to priliko, da dokaže vsa priobčena podtikanja. Ker pa G. N. ni storil tega, je gl. odbor po preteku 30 dni list G. N. odstavil kot glasilo in nadomestil istega s pomožnim glasilom Proletarcem.

Prečita račune, iz katerih je razvidno, da je v računu od 1. jul. do 31. dec. 1918, torej za dobo 6 mesecev, svota \$180.00 kot glasilo in za to svoto je bil izdan ček dne 18. jan. 1919 in odposlan tvrdki Glas Naroda. Za nadaljno dobo, to je za 48 dni v letu 1919 pa je bil od G. N. poslan račun za svoto \$150.00 (brez naročin). Na podlagi preračunjenja svote, ki je bila izplačana v prejšnjem letu, bi bil list opravičen le do \$50. Gl. tajnik je izdelal proračun na podlagi prejšnjih čen, ki izkazuje, da je bil G. N. opravičen za imenovano dobo le do \$162.70, in ta svota mu je bila tudi izplačana, medtem, ko G. N. zahteva \$285.24, torej \$122.54 več. Na vprašanje o tej zadevi je uprava G. N. odgovorila, da so za "prepire" in za priobčene članke, naperjene proti gl. odboru v sebične namene računali samo \$150.00. (Za počt. Torej SDPZ. naj bi plačevala G. N. članke, ki so ji bili v občutno škodo, bral — Op. zapisničarja.) Gl. odbor želi, da uprava G. N. obvesti gl. tajnika, če je prejela ček nakazan dne 18. januarja za svoto \$180.00 in če ta svota ni prejeta, tedaj se ta ček prekliče in izda duplikat.

Po mnenju gl. odbora je ta račun s tem pokrit. Br. Novak predloži zadevo pred kratkim usmrčenih Julija in Marije Stanfel, člana dr. št. 123 v Springfieldu, Ill. Julij Stanfel je ustrelil svojo soprogo in po preteku par dni še sebe. Zapuščata eno hčerko, (oziroma tri otroke, dva iz prejšnjega zakona). Ona zapuščča posmrtnino soprogu, a soprogo jo zapuščča hčeri. Ker pa je omenjeni izvršil samomor preje predno ga je moglo društvo radi prej imenovanega hudodelstva izključiti, se sklene, da se z zadevo počaka toliko časa, da se vsa stvar zakonito uredi.

Br. Jos. Golob predloži zadevo br. Ivana Jantarja, člana dr. št. 46, ki se pritožuje, da mu je bila leta 1917 bolniška podpora v znesku \$35.00 odklonjena ter navaja, da mu je v to bil kriv tedanji društveni tajnik. V pritožbi omenja, da je bil obveščen svoječasno iz gl. urada, da naj se obrne radi te zadeve na prihodnjo konvencijo SDPZ. Po društvenih poročilih je razvidno, da mu je bila bolniška podpora odklonjena, ker so ga člani za časa bolezni videli pijanega in zato mu je društvo odklonilo podporo. Ker gl. odboru niso predloženi nikaki podatki po društvu, ne more o tem nič definitivnega ukreniti.

Ker je dnevni red izčrpan, predlaga br. Pavlovič da se seja zaključi. Predlog podpira br. Grošelj, nakar zaključi br. Prostor sejo ob 5:30 popoldne. John Prostor, predsednik; Andrew Vidrih, zapisn.

Vesti iz Rusije: Troekij je nevarno bolan na raku in zdravijo ga najboljši ruski specialisti. Rusija se pripravlja na vojno proti Rumuniji. Rusija zbira veliko armado za vpad v Perzijo in Indijo. Tretja Internacionala vrši silovito propagando v baltičkih državiceah, da jih pridobi za aneksijo k Rusiji. V ruskih mestih vlada lakota. V Petrogradu in Moskvi so se življenske razmere izboljšale. Ruska industrija je v popolnem razsulu. Rusko ekonomsko življenje se obrača na bolje. O kaki večji trgovini z Rusijo ni govora. V Rusijo prihaja vedno več izdelkov iz zunanjih dežel. Rusija izvažata velike količine zlata v Anglijo, Ameriko in druge dežele. Rusija ima le malo zlata. In tako naprej.

KAJ NAM MAR.

Neki prominentni trgovski izvedenec je napisal sledeči stavek: "Pri trgatvi časa se morajo vsi možje — kojih trgovske metode škodujejo drugim — kloniti postavi odškodnine in vzeti grenko za sladko. Ta postava ne dela nobene izjeme". To je čista resnica! Nam je bila vedno znana in zaradi tega smo se vedno porogljivo smejali rekoč: "Kaj nam mar! Kaj nas briga?" ko se je tekom zadnjih 30 let tu in tam pojavilo kako "Crown" in "Diamond" grenko vino z velikim hvalisanjem in šundrom. Prepričani smo bili, da bo "krona" padla, da bo "demant" postal ničvreden. Naš izdelek Trinerjevo grenko vino bo kmalu obhajal 31 letnico obstanka; takih spominskih rojstnih dni bomo nemoteno še več dočakali. Javnost pozna vrednost in zasluge našega izdelka. Trinerjevo grenko vino je ono pravo zdravilo, katero vi potrebujeate če hočete izčistiti iz črevesja vse slabež, strupene snovi, da bo isto normalno delovalo. To vino lahko kupite po vseh lekarnah in pri prodajalcih zdravil. — Joseph Triner Company, 1333—45 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

V kongresu so na delu privatni interesi, ki hočejo sprejeti zakone, s katerim bi se dala prilika ameriškim finančnikom brezpogojno in neovirano izkoriščanje naravnih bogastev v Alaski. Tak zakon bo v eni ali drugi obliki sprejet, kajti sedANJI kongres ni nič manj naklonjen kapitalističnim interesom, kakor je bil zadnji. Da je tak, ni krivda kapitalistov, ampak delavcev, ki imajo v kongresu samo enega resničnega zastopnika, socialista Meyer Londona iz New Yorka. Če bi jih imeli vsaj sto, bi bili taki zakoni nemogoči.

Sociologi bi vršili za družbo mnogo boljši posel, ako bi se borili za družabni sistem, ki bi omogočil otrokom delavskih in kmečkih družin dostojnejše, ugodnejše življenje, kakor pa ga imajo sedaj, ko so le materijal za tovarnarje, rudniške magnate in za militarizem.

Kdor mora nočindan kričati, da je Slovenec, najbrže sam ne zaupa svojemu slovenstvu.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zlogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

Naša leta, (Milan Pugalj)	1.00
Vladar, (Niccolo Machiavelli)	.60
Erpanova kobila, (Jos. C. Oblak)	.65
Zapiski Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat. 1.00	
Gadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno.. 1.00	
Emečke povesti, (Florijan Golar)	.75
Viljeva repatica, (Vladimir Levstik), dva zvezka v dveh vezanih knjigah	3.00
Ljudalci, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Anfisa, (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih... 1.00	
Jurjica Agičeva, (Ks. Sandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Jag. (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno.....	1.60
Vitez iz Rdeče hiše, (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
Udovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Don Correa, (G. Keller), roman	.80
V sarje Vidova, (Oton Zupančič), poezije.....	.50
Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.	
Za staro pravdo, (Fran Erjavec).....	.60
Naš jezik, (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku	.50
Slovenski pravopis, (Dr. A. Breznik).....	.50
Glavni statistički podatki države SHS, (Dr. Jože Rus) ..	.30
Zakon biogenetije, (J. Howard Moore, prevel I. M.)..	1.50

Svetovna vojna in odgovornost socializma, (Etbin Kristan) ..	.80
V novo deželo, (Etbin Kristan).....	.30
V dobi klerikalizma, (Liberatus).....	.20
Katoliška cerkev in socializem	.30
Kdo uničuje proizvajanje v malem	.20
Socijal. knjižnica, (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Zadružna prodajalna ali konsum	.10
O konsumnih društvih	.15

Razno.

Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav	.40
Spoved papeža Aleksandra VI.	.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921, ...	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920 ..	7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check, (Upton Sinclair). Studija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno.....	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese ..	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

VSI NA KONCERT
V NEDELJO 22. MAJA
OB 2. POPOLDNE

KI GA PRIREDI

Slov. Del. Pevski Zbor
"SAVA"

v Č. S. P. S. DVORANI, Po koncertu ples.
 1126-30 W. 18th Street, Chicago, Ill. Program bogat.

Vstopnina v predprodaji 50c - vratih 75c
 Občinstvu se priporočamo za obilno vdeležbo.
ODBOR.

Kdor odreka delavstvu boljši materialni položaj, mu brani višjo kulturo. Kapitalizem, ki peha delavstvo v materialno bedo, je torej protikulturen.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

Knjig v vrednosti za \$6 pošljemo samo za \$5. Citajte oglas na drugem mestu v tej izdaji.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki

JE NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave.,

Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonke, itd.

Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

FRANJO PUHARIC

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon, pridite in si oglejte naše stroje.

CHASE PHONOGRAPH

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

NAROČITE!

Za \$5.00 pošljemo sledeče knjige:

Anfisa, drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev; cena 60c;

Za staro pravdo, spisal Fran Erjavec, cena 60c;

Svetovna vojna in odgovornost socializma, Etbin Kristan, cena 80c;

V novo deželo, Etbin Kristan, cena 30c;

Katoliška cerkev in socializem, cena 30c;

Don Correa, roman, cena 30c;

Jug, zgodovinski roman, 616 strani, vezan v platno, cena \$1.60;

Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, 504 strani, vezan v platno, cena \$1.50; skupaj \$6.00.

Vse te knjige vam pošljemo za \$5, poštne prosto. Naročila pošljite Proletarcu.

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV**. Vsakdo, ki želi postati ameriški državljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne informacije. Poleg slovenskega ima ta knjižica tudi angleško besedilo. Naročila pošljite Proletarcu.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za plese, svatbe, pogrebe itd. Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Slovincem priporočamo v posečanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja :: :: ::

:: :: :: *Dobra postrežba.*

KARL GLASER, imeitelj.

Občinstvu priporočamo v naklonjenost krojaško delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Cene zmerne delo trpežno in lično
Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim storkrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik

Solidno blago po zmernih cenah

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Najatarejša zlatarska trgovina na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.

Grand Furniture and Upholstering Co.

6018-20 W. 22nd St.

Cicero, Ill.

Telephone Clyde 1300

Tovarna pohištva

Zaloga vsakovrstnega pohištva, peči, preprog itd. Za vse pri nas kupljene izdelke jamčimo.

Come in now for that new
Dining Room
Furniture ~

Posebno pazljivo obračamo na skupine hišne oprave, ki bi jo morala imeti vsaka družina. Izdelujemo v lastni tovarni. Izdelki iz najboljšega materijala, lični in trpežni. Cene nizke. Postrežba točna.

Pridite sami in se prepričajte. Predno kupite druge, si oglejte našo zalogo. Frank Čuhna, poslovodja

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Ozdravite svoje živce.

Kadar počutite, da ste utrujeni, zlovoljni, nervozni, ako se lahko razjete, ako vas vznemirja šum in ropot, nemorete storiti boljšega, kakor če vzamete

SEVERA'S NERVOTON

(Severov Nervoton) pravilno zdravilo in tonika. Namenjen je za take slučaje. Umiri ter ublaži živce, povzroči spanje, ki osvežuje in pojača vaš živčni sistem. Cena \$1.25. Dobite ga pri vašem lekarju. Vprašajte za Severovega. Ne jemljite drugega.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

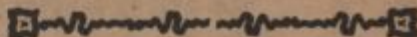
Imamo moderne stroje. Niske cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1638 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill

(Adv.)

Ne odložite "Proletarca" preje, dokler ga temeljito ne prečitata. Ne izgovarajte se, da list ni zanimiv. Seveda, učenje je utrudljivo. Toda, če hočete pridobiti nekoliko globokejšo znanje o socializmu, tedaj morate čitati razprave in članke, kot jih prinaša "Proletarec". Čitanje šund romanov ni utrudljivo; toda tudi izobrazbe ne boste našli v njih.

Naročite knjige "Za staro pravdo" in "Don Correa". Obe pošljemo za 90c.

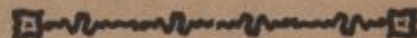

SLOVENC I

pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI POD-
PORN I JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Mi pošiljamo denar v
vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in
druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljave garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štepin a, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebščinami, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,
1814 So. Throp St. Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

Franjo Halauš

Moderna Krojaška Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA
POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.
TEL. CANAL 1395

Naznajam bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom, da sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna moška in ženska oblačila, čistimo, likamo in popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske kroje in nabavljamo sokolske potrebščine.

Solidno delo, cene zmerne. Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost.

Frank Novosel
KROJAČ

1113 W. 18th St

Chicago, Illinois

ANTON KARA

1161 W. 18th St.
CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za čevljarje.

CENE NIZKE
POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost

ANTON KARA